

JÖNKÖPING UNIVERSITY
School of Health and Welfare

Syntetiska cannabinoider

- en kvantitativ enkätstudie om användningen i Sverige

HUVUDOMRÅDE: *Missbruk*

FÖRFATTARE: *Daniel Samuelsson & Sara Ulwar*

HANDLEDARE: *Birgitta Ander*

EXAMINATOR: *Arne Gerdner*

JÖNKÖPING: 2016 06

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till alla er som på olika sätt hjälpt oss att genomföra denna uppsats. Först och främst vill vi tacka vår handledare Birgitta Ander som bidragit mycket med sina kunskaper och erfarenheter. Birgitta har även varit mycket behjälplig under hela perioden och visat ett intresse för vårt val av ämne. Vi vill även tacka våra familjer och vänner som har stöttat och stått ut med oss under denna tid. Slutligen ett stort tack till alla som hjälpt oss att besvara vår enkät; utan er hade denna studie inte varit möjlig.

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att utröna varför personer väljer att använda syntetiska cannabinoider. Vidare ämnade studien undersöka om personer som använder syntetiska cannabinoider också använder andra droger. Samtidigt har studien målet att ta reda på i vilken utsträckning drogens laglighet inverkar vid valet att använda drogen. Studien är kvantitativ. Undersökningen utfördes genom en webbenkät som besvarades av totalt 356 respondenter. Av dessa hade 171 personer använt syntetiska cannabinoider. I resultatet framkom att anledningarna till att använda drogen är flera, men de främsta visade sig vara laglighet, nyfikenhet, tillgänglighet, ruset samt att det ej visar sig vid urinprov. Personer som använder syntetiska cannabinoider har en tendens att också använda flera andra droger. Drogens laglighet visade sig ha en relativt stor inverkan på valet att använda den. Det visade sig också att män i större utsträckning använder syntetiska cannabinoider i jämförelse med kvinnor.

Nyckelord: syntetiska cannabinoider, Spice, internetdroger, nätdroger, socialt arbete, laglighet, cannabis, genus

Summary

The purpose of this study is to examine why people choose to use synthetic cannabinoids. Furthermore, the study intended to investigate whether people who use synthetic cannabinoids also using other drugs. Meanwhile the study has the objective to find out to what extent the drug affects the legality of the choice to use the drug. The study is quantitative. The survey was conducted through an online survey and was answered by a total of 356 respondents. Of these, 171 people used synthetic cannabinoids. The result showed that the reason for using the drug are several, but the main proved were legality, curiosity, availability, intoxication and that it is not revealed by urine testing. People using synthetic cannabinoids have a tendency to also use several other drugs. The legacy of the drug was found to have a relatively large impact on the decision to use it. It was also found that men in greater occurrence use synthetic cannabinoids compared to women.

Key words: synthetic cannabinoids, Spice, Internet drugs, social work, legality, cannabis, gender

Innehållsförteckning

1. Inledning och problemformulering	7
1.1 Syfte och frågeställningar	8
2. Bakgrund	8
2.1 Fakta och historik	8
2.2 Användning och effekter	10
2.3 Kön och droganvändning	10
2.4 Tidigare forskning	10
2.5 Trender kring syntetiska cannabinoider i Sverige och Europa	13
3. Material och metod	15
3.1 Design	15
3.1.1 Varför webbenkät?	15
3.1.2 Utformning av enkäten	16
3.2 Urval	18
3.3 Etiska överväganden	19
3.3.1 Åldersbegränsning	19
3.3.2 “Utökad” anonymitet	20
3.4 Databearbetningsmetod	20
3.5 Validitet	20
3.6 Bortfall	21
4. Resultat och analys	21
4.1 Bakgrundsfrågor	21
4.2 Kännedom och användning av syntetiska cannabinoider	22
4.2.1 Kännedom	22
4.2.2 Användning	23
4.3 Profil på dem som testat/använt syntetiska cannabinoider	24
4.4 Öppna frågor	30
4.4.1 Vad föredrar du; syntetiska cannabinoider eller cannabis?	30
4.4.2 Övriga kommentarer	32
5. Diskussion	33

5.1 Metoddiskussion.....	33
5.1.1 Valet av kvantitativ metod.....	33
5.1.2 Valet att använda webbenkät.....	33
5.1.3 Enkätens utformning.....	34
5.1.4 Urval	35
5.1.5 Internetsidor och icke vetenskaplig media	35
5.2 Resultatdiskussion.....	36
5.2.1 Varför används syntetiska cannabinoider?	36
5.2.2 Syntetiska cannabinoider och andra droger.....	37
5.2.3 Laglighetens inverkan.....	38
5.2.4 Utbildning och arbete	38
5.2.5 Könsskillnader	38
5.2.6 Intressanta fynd och avslutande diskussion.....	39
6. Slutsatser.....	40
7. Referenser	41
8. Bilagor – enkät Bilaga 1	45

1. Inledning och problemformulering

Syntetiska cannabinoider skapades initialt i ett laboratorium i USA för drygt 25 år sedan. Framställningen bedrevs av John W. Huffman, professor i organisk kemi, tillsammans med hans forskarlag. Syftet med framställningen var vid denna tidpunkt användning inom vården som ett substitut för cannabis. De syntetiska cannabinoiderna predicerades ha mindre bieffekter än naturliga cannabinoider. Istället för användning inom sjukvården kom de syntetiska cannabinoiderna att fylla ett helt annat syfte. Substansen visade sig ett drygt decennium senare vara den rusgivande ingrediensen förekommande i lagliga rökmixer - marknadsförda som rökelse (Wiley, Marusish, Huffman, Balster & Thomas, 2011). En rökmix saluförs ofta som en blandning av olika örter eller som rökelse. Rökmixerna kan sprayas med syntetiska cannabinoider för att vid konsumtion ge ett rus (Gunderson, Haughey, Ait-Daoud, Joshi & Hart, 2012). Dessa typer av rökmixer kom att bli en ny och lättillgänglig drog och det visade sig samtidigt att effekter och biverkningar inte var sådana som John och hans forskare förväntat sig (Wiley, Marusish, Huffman, Balster & Thomas, 2011). I uppsatsen används uttrycket syntetiska cannabinoider som samlingsnamn för alla varianter av cannabinoider som framställts på kemisk väg. Detta oberoende av märke, styrka, form, generation eller andra variationer.

Spice är ett känt varumärke under vilket syntetiska cannabinoider tidigare såldes (Fattore & Fratta, 2011). Den syntetiska cannabinoid som ingick i Spice är narkotikaklassad sedan år 2014 (Regeringskansliet, 2015a). Detta innebär att Spice inte längre är en legal drog. Internationell forskning använder trots detta ofta ordet Spice synonymt med lagliga syntetiska cannabinoider (Gunderson, Haughey, Ait-Daoud, Joshi & Hart, 2012; Perrone, Helgesen & Fischer, 2013; Egan et al., 2015). I denna uppsats används *inte* ordet Spice som en synonym till syntetiska cannabinoider då Spice alltså åsyftar ett varumärke som idag är illegalt.

Under de senaste tio åren har syntetiska cannabinoider varit omdebatterat såväl i Sverige som i övriga Europa. Dagens Nyheter var bland de första som skrev om och debatterade kring drogen. Dessa debatter rörde bland annat den ökande användningen av substansen samt riskerna detta för med sig (Letmark, 2007). Användningen av syntetiska cannabinoider har i ett antal fall lett till att personer fått allvarliga biverkningar och dödligheten inom gruppen som använder dessa preparat har ökat (Socialstyrelsen, 2016). Dessa legala substanser finns idag att köpa under flertalet olika namn och finns fritt tillgängliga i "headshops" samt på internet. En headshop är en affär som specialiserat sig på accessoarer som används för konsumtion av cannabis och tobak samt tillhörande cannabiskultur (Davis, 2015). Drogen kan köpas och brukas av vem som helst när som helst. Allt eftersom en syntetisk cannabinoid blir illegal dyker en ny, reviderad variant upp vilket gör att effekterna och biverkningarna i samma takt förändras (Spaderna, Addy & D'Souza, 2013). Det svenska lagsystemet hinner i dagsläget inte ikapp de nya varianter som kommer ut på marknaden innan de tas i bruk. Syntetiska cannabinoider är ett högaktuellt problem som regeringen de senaste åren tagit på allvar. Bland annat har en

utredning tillsatts med förhoppningen om att snabbare kunna narkotikaklassificera legala droger (Regeringskansliet, 2015b).

Anledningen till att studier om syntetiska cannabinoider behövs är att denna typ av droger är ett relativt nytt fenomen. Det har genomförts en del internationell forskning på området men inte så mycket svensk sådan. Det behövs fler såväl internationella som svenska studier för att erhålla en ökad kunskap kring problemområdet. Att en ny typ av drog dyker upp innebär samtidigt ett nytt problem för missbruksvården. Det finns antagligen inte tillräckligt med kunskap i dagsläget kring hur missbruket av drogen ter sig och hur behandlingen av ett sådant missbruk skall se ut. Socialarbetare måste ha fullgod information om och kring en drog för att kunna förebygga ett missbruk eller stötta i ett pågående sådant. Därmed är förekomsten av syntetiska cannabinoider ett problem som till stor del är kopplat till missbruksfältet inom socialt arbete.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka varför personer väljer att använda syntetiska cannabinoider. Studien ämnar också studera sambandet mellan syntetiska cannabinoider och användning av någon annan eller några andra droger, samt vilka demografiska och sociala bakgrundsdata som är utmärkande för brukare av syntetiska cannabinoider.

Utöver detta undersöks i vilken utsträckning lagligheten är avgörande vid valet att använda substanserna. Avslutningsvis är målet att studera eventuella skillnader mellan könen gällande de fyra frågeställningarna.

Frågeställningarna är:

Varför väljer personer att använda syntetiska cannabinoider?

Finns det något samband mellan användningen av syntetiska cannabinoider och användningen av någon eller några andra droger?

Vilka demografiska och sociala bakgrundsdata är utmärkande för brukare av syntetiska cannabinoider?

Hur avgörande är lagligheten när det kommer till användningen av syntetiska cannabinoider?

Finns skillnader mellan könen i något av dessa avseenden?

2. Bakgrund

2.1 Fakta och historik

Den rekreationella användningen av syntetiska cannabinoider startade i Europa under år 2004. Det började då säljas legala rökmixar som salufördes under bland annat namnet Spice

(Auwärter et al., 2009). Rökmixerna såldes och säljs än idag på internet och i affärer specialiserade på drogrelaterade accessoarer. Denna typ av drog introducerades på marknaden som ett legalt sätt att få ett rus (Spaderna, Addy & D'Souza, 2013). Fram till 2008 var det inte allmänt känt att Spice och Spice-liknande produkter innehöll syntetiska cannabinoider utan att det endast var en blandning av torkade örter. Ett tysk laboratorium avslöjade att det var syntetiska cannabinoider som gav rus-effekterna (Griffiths, Sedefov, Gallegos & Lopez, 2010).

Under 2009 narkotikaklassade Sverige och flera andra europeiska länder de syntetiska cannabinoider som utgjorde den "första generationen", d.v.s. de första sorterna av syntetiska cannabinoider. Syftet med klassningen var att stoppa försäljningen av preparaten, men istället påbörjades utvecklingen av en ny generation (Fattore & Fratta, 2011). Den 16 januari 2015 har regeringen, på förslag av Folkhälsomyndigheten, straffrättsligt reglerat 24 olika syntetiska cannabinoider. Totalt är idag 85 syntetiska cannabinoider straffrättsligt reglerade. För de substanser som är oreglerade tillämpas den så kallade "förstörandelagen" (Folkhälsomyndigheten, 2015). I lagen om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser (EPL) (SFS 2011:111) 2 § 3st. står det att substanser som kan antas komma, av regeringen, förklaras som narkotika eller hälsofarlig vara får förstöras. I EPL 5 § står det att en polis eller tulltjänsteman som påträffar en substans (där skälig misstanke finns att ett beslut om förstörande av substansen meddelas enligt denna lag) får denne omhänderta substansen i avvaktan på åklagarens beslut.

Produktionen av kemikalierna som används i produkterna sker främst i laboratorier i Kina (CAN, 2015a). Substansen distribueras sedan till Europa, i pulverform, och säljs därefter vidare i olika form (EMCDDA, 2015). Köparen erhåller vanligen små påsar innehållandes några gram organiskt material som sprayats med de framställda kemikalierna. Produkterna har genom åren sålts under många namn såsom Spice Gold, K2 och Spice Mojo. På påsarna finns ofta en varningstext som säger att produkten inte skall förtäras (Kjellgren, Henningsson & Soussan, 2013). Utöver utblandat i rökmixer kan syntetiska cannabinoider köpas som färdiga cigaretter eller rent pulver (Spaderna, Addy & D'Souza, 2013).

Tillverkarna har sällan koll på hur potenta kemikalierna är och det är oklart hur mycket av substansen som hamnar i varje rökmix. Under hösten 2014 lanserades några varianter av syntetiska cannabinoider som var ovanligt starka. Följden av detta blev en drastisk ökning av förgiftningsfallen och det visade sig att substansen var omkring femtio till hundra gånger starkare än cannabis (Karolinska Institutet, 2015).

Priset för syntetiska cannabinoider i Europa och USA är ungefär 100 kronor per gram (Spaderna, Addy & D'Souza, 2013). Detta är ungefär samma pris som för cannabis men syntetiska cannabinoider är ofta mer potent (CAN, 2014).

2.2 Användning och effekter

Intag av syntetiska cannabinoider sker genom rökning på olika sätt; i pipor, vattenpipor eller cigaretter (Spaderna, Addy & D'Souza, 2013).

Cannabis är den mest använda illegala drogen i världen (Gunderson, Haughey, Ait-Daoud, Joshi & Hart, 2012). Den psykoaktiva beståndsdel i cannabis är Tetrahydrocannabinol (THC). I USA är syntetiska cannabinoider den näst mest använda drogen bland unga och unga vuxna (Egan et.al., 2015). Syntetiska cannabinoider är funktionellt liknande THC och binder till samma cannabisreceptorer i hjärnan och perifera nervsystemet (Fattore & Fratta, 2011).

De syntetiska produkterna förändras ständigt, främst för att regelverket inte skall komma åt dess laglighet. Den första sorten innehöll exempelvis den syntetiska cannabinoiden CP-47. När denna och andra vid denna tid lagliga cannabinoider förbjöds ersattes dessa av andra som är strukturellt likartade men som ännu ej inkluderats i listan över förbjudna preparat. Det har diskuterats vilka effekter förändringen i mixerna egentligen kan få (Spaderna, Addy & D'Souza, 2013). Styrkan mellan produkterna kan variera till följd av förändringarna i molekylsammansättningen. Detta kan leda till att användarna inte vet vad de kan förvänta sig, och har visat sig leda till flertalet ofrivilliga överdoser (Fattore & Fratta, 2011).

De positiva effekter som kan upplevas är ökad energi, en känsla av eufori och frigörande av hämningar. Det kan även ha en avslappnande och sederande funktion. Vanliga negativa effekter är illamående, panikattacker, ångest och paranoida hallucinationer. Det har även förekommit allvarligare biverkningar så som medvetlöshet, självmordsförsök och dödsfall (Fattore & Fratta, 2011).

2.3 Kön och droganvändning

Det har påvisats att det finns könsskillnader inom så gott som all form av droganvändning. Exempelvis missbrukar kvinnor droger vid lägre doser än män och de utvecklar snabbare ett missbruk. Kvinnor som missbrukar har påvisats vara färre än män oberoende av drog. Uppskattningsvis är två tredjedelar av de som missbrukar män. Missbrukande kvinnor verkar dock vara en ökande grupp i samhället. Det finns kunskapsluckor att fylla gällande andelen kvinnor som missbrukar cannabis. Ytterligare forskning gällande kvinnor och övriga droger är angelägen för att kunna påvisa eller avvisa könsskillnader (Becker & Hu, 2007).

2.4 Tidigare forskning

En mixed-methodundersökning genomfördes i USA vilken hade som mål att förstå anledningarna till användning av syntetiska cannabinoider samt vilken roll USA:s drogpolicy har i detta. Studien använde sig av både kvalitativ och kvantitativ datainsamlingsmetod. En grupp av 374 juridikstudenter fick fylla i en enkät där syftet var att undersöka deras kunskap kring drogen. Samtidigt undersöktes de effekter, den användning och de erfarenheter som

fanns. Det utfördes dessutom kvalitativa semi-strukturerade intervjuer med 25 ytterligare personer som använde cannabis. Den kvantitativa undersökningen visade att få av respondenterna hade testat syntetiska cannabinoider; 15 personer av 357 (4,2 %). Den kvalitativa undersökningen bland cannabis-användare visade att 15 personer av 25 (60 %) även hade använt syntetiska cannabinoider. Alla de som angav att de använder eller har använt syntetiska cannabinoider uppgav att de föredrar cannabis. En signifikant majoritet (60 %) av dem som använder syntetiska cannabinoider konsumerade dessa som ett substitut för cannabis under perioder då de var tvungna att drogtesta sig (Perrone, Helgesen & Fisher, 2013).

Denna undersökning ligger i linje med en stor internetenkät som genomfördes år 2011 vilken inkluderade respondenter från 30 länder samt 42 stater i USA. Den främsta orsaken till att använda syntetiska cannabinoider var nyfikenhet (78 %). Av dem som använde syntetiska cannabinoider uppgav 30 procent att de använde det för att undvika positiva drogtestar. Detta är en hög siffra eftersom många länder inte har samma drogtestningspolicy som USA. Konklusionen av studien blev att USA:s drogpolicy har tvingat brukare av cannabis att välja bort detta och istället söka lagliga alternativ (Vandrey, Dunn, Fry & Girling, 2011).

Global Drug Survey genomförde år 2011 en konfidentiell kvantitativ internetenkät. Detta är hittills den största undersökningen som gjorts bland användare av syntetiska cannabinoider. 14966 personer deltog i undersökningen varav 2513 (17 %) angav att de hade använt syntetiska cannabinoider. Av dem som hade använt drogen var det 980 (41 % av 2417) som använt det under de senaste tolv månaderna. I princip alla av dessa användare (99 %) hade någon gång testat cannabis. Cannabis föredrogs i 93 procent av fallen. Vidare hade 97,8 procent druckit alkohol och 84,2 procent hade använt sig av någon sorts tobak. Syntetiska cannabinoider visade signifikant högre värden av upplevd "baksmälla" och andra negativa effekter under påverkan i jämförelse med cannabis. Cannabis visade istället signifikant högre värden av upplevda positiva effekter. Cannabis-användare visade sig också ha en större förmåga att fungera i vardagen under påverkan. Studien förklarar inte varför det finns en efterfrågan på syntetiska cannabinoider. Cannabis är lättillgängligt och föredras bland en stor majoritet av dem som har använt sig av båda delar. Författarna tror att triangulering av data från sjukvården, rättsväsendet, kemi och brukarberättelser behövs för att öka förståelsen för användningen av syntetiska cannabinoider. Denna framtida forskning behövs samtidigt för att stödja utvecklingen till att ta fram strategier för att ta itu med uppkomsten av dessa typer av droger (Winstock & Barrat, 2013).

En kvalitativ diskursanalys utfördes på ett svenskt internetforum för droger. Syftet med studien var att undersöka det rus som syntetiska cannabinoider kan ge. I studien analyserades 40 så kallade "trippproporter" i vilka användarna berättat om deras påverkan av drogen. Av dessa var 37 rapporter skrivna av män och tre var skrivna av kvinnor. Åldern på deltagarna varierade mellan 15 och 26 år. Rapporterna analyserades genom en fenomenologisk analys och resultaten utmynnade i två framträdande teman. Det ena var den sociala gemenskapen kring drogen och det andra var en fascination för såväl positiva som negativa effekter av drogen. Det framkom

också att syntetiska cannabinoider verkar ge ett starkare rus än cannabis. Ruset kan ge såväl positiva som negativa upplevelser och de positiva verkar vara en motivator till fortsatt användande. De negativa upplevelserna verkar ofta gå att hantera genom att befinna sig i sällskap. Det visade sig också att den allmänna kunskapen om att nya varianter av syntetiska cannabinoider kan vara farliga ignoreras eller förminskas på forumet. Författarna diskuterar vidare att de flesta föredrar cannabis före den syntetiska varianten, då det påvisats i tidigare studier. De tror också att lagliga droger används för att personen då slipper dras in i obehagliga miljöer samt att substanserna inte syns vid drogtestar (Kjellgren, Henningsson & Soussan, 2013).

Varje år gör Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) undersökningar om droganvändning med riksrepresentativa urval bland elever i årskurs 9 och år 2 i gymnasiet. Enkäten reviderades inför undersökningen år 2012 för att för första gången innefatta frågor om nätdroger. I studien har data från 2012 och 2013 års undersökningar slagits ihop för att få ett större statistiskt underlag. Underlaget utgörs av sammanlagt 9991 elever från åk. 9 och 8075 elever från åk. 2 i gymnasiet. Det var 2,6 procent av eleverna i åk. 9 och 4,2 procent i gymnasiet åk. 2 som uppgav att de någon gång använt en nätdrog och syntetiska cannabinoider var då det vanligaste. Användningen av nätdroger är vanligare bland pojkar än flickor. Bland de gymnasieelever som använt nätdroger har majoriteten (79 %) även använt cannabis. Omkring hälften av de elever som använt drogerna var också högkonsumenter av alkohol och/eller rökte cigaretter varje dag. Användarna ingår i en grupp som får höga poäng på riskfaktor efter riskfaktor i undersökningen. Dessa riskfaktorer rör bland annat mobbning, låg trivsel i skolan samt dåligt förhållande till familjen. CAN drog efter undersökningen slutsatsen att nätdroger inte tycks vara substanser för oerfarna droganvändare utan att det snarare är ett preparat som provas efter de vanligare drogerna (alkohol, tobak och cannabis). De fastslår att det inte bör vara en alltför ensidig fokusering på enbart nätdroger. En större framgångsfaktor kan vara att arbeta förebyggande mot all typ av konsumtion av droger (CAN, 2013).

Mellan november 2011 och mars 2012 genomfördes en enkätundersökning bland 3121 studenter i 40 klasser på ett stort statligt universitet i Georgia, USA. Klasserna valdes ut genom ett stratifierat slumpmässigt urval och svarsfrekvensen var 80,4 procent. Studenterna delades upp i olika demografiska grupper såsom kön, ålder, sexuell läggning och familjeinkomst. Syftet med undersökningen var att få fram en profil på en person som använder syntetiska cannabinoider. Det var 14,3 procent som använt syntetiska cannabinoider mer eller mindre frekvent någon gång under sin livstid. Medelvärdet för debuten var 18 år. Signifikanta skillnader mellan män och kvinnor upptäcktes; 19,4 procent män jämfört med 9,4 procent kvinnor hade använt syntetiska cannabinoider. Det visade sig också att användning av syntetiska cannabinoider bland nykterister (0,3 %) och icke-cannabis-användare (0,4 %) var sällsynt jämfört med personer som använde dessa substanser; alkohol-användare (16,2 %) och cannabis-användare (24,3 %). I princip alla de som uppgav att de använt syntetiska cannabinoider hade också använt tobak, alkohol och cannabis. Eftersom undersökningen var en tvärsnittsstudie är det inte säkerställt om användningen av syntetiska cannabinoider

efterföljs eller föregås av andra droger. Det kan inte heller fastslås om syntetiska cannabinoider används som substitut för andra substanser. Studien var begränsad till en stor institution i sydöstra USA och kan därmed ej heller generaliseras till andra populationer med unga vuxna eller andra åldersgrupper. Deras största och viktigaste konklusion med studien var att cannabis-användare är de som har sannolikhet att också använda den syntetiska varianten (Stogner & Miller, 2014).

Mellan november 2015 och februari 2016 genomfördes en internetenkät bland 619 internationella Novel Psychoactive Substances (NPS) användare. NPS är ett samlingsnamn för den ökande mängden av nya legalt tvetydiga alternativ till traditionella droger. Med traditionella droger menas exempelvis cannabis, amfetamin, heroin och LSD. I studien delades NPS upp i hallucinogener, stimulanter, dissociativa droger, GABA, syntetiska cannabinoider och opiater. Användarna kom från 42 olika länder där de flesta respondenter kom från USA (48,9 %), Storbritannien (14,2 %), Kanada (7,3 %) samt Sverige (5,5 %). Enkäten var uppdelad i tre delar; bakgrundsfrågor, frågor kopplade till NPS-användande och frågor om allmänt välmående. Den primära motivationen till att använda syntetiska cannabinoider visade sig vara nöje och njutning. Efter detta följde omständigheter som pris, legal status, tillgänglighet och att det ej är spårbart via urinprov. Syntetiska cannabinoider hade en signifikant lägre poäng på uppskattning av effekt liksom planer på att använda det igen än alla de andra drogerna. Den låga poängen på uppskattning av effekten kan med största sannolikhet kopplas till de många och i flera fall av allvarliga biverkningar. Av de som hade använt syntetiska cannabinoider var det 93 procent föredrog cannabis (Soussan & Kjellgren, 2016).

2.5 Trender kring syntetiska cannabinoider i Sverige och Europa

Svensk media började skriva om syntetiska cannabinoider omkring år 2007. I Dagens Nyheter gick det då läsa att polisen började upptäcka att drogen förekom på fester. Eftersom drogen inte var narkotikaklassad fanns ingen möjlighet att beslagta drogen. Polisen efterlyste snabbare åtgärder kring klassificering för att komma åt de lagliga drogerna (Letmark, 2007).

Samma år lanserade internetforumet Flashback Forum ett underforum för rökmixar och cannabinoider. Forumet är aktivt än idag. I forumet lägger medlemmar upp trådar där det diskuteras kring bland annat olika varianter och generationer, negativa och positiva upplevelser, riskerna med drogen samt övriga medias syn på drogen. Många i forumet förordar syntetiska cannabinoider och har ett liberalt sätt att se på och tala om drogen (Flashback Forum, u.å).

Antalet nätshoppar med försäljning av nätdroger (inom EU) ökade från 170 till 700 mellan år 2010 och år 2012. Denna ökning innebar indirekt en ökad försäljning av de lagliga drogerna. Att människor väljer lagliga droger istället för olagliga och mer etablerade antas bero av pris och tillgänglighet. Att det är enkelt och billigt att få tag i dessa preparat är bland annat en följd av den ökade globaliseringen (EMCDDA, 2012).

Under de senaste fem åren har tillgängligheten och användningen av internetdroger ökat i Sverige. Beslaget av nätdroger fördubblades mellan år 2012 och år 2013 (Polisen, 2014). En ökning av användningen också påvisats i CAN:s årliga skolundersökning kring narkotika som utförs av niondeklassare och gymnasieelever i åk. 2. I den senaste undersökningen, år 2014, visade det sig att drygt 2 procent av niondeklassarna och 4 procent av eleverna i åk. 2 på gymnasiet testat någon nätdrog. Detta var en ökning från 1,6 procent respektive 3,2 procent under föregående år. De som använt någon av dessa droger hade nästan uteslutande använt syntetiska cannabinoider (CAN, 2015b).

Det har skett en ökning av beslagen av syntetiska cannabinoider även i övriga Europa. Mellan år 2011 och år 2013 drygt femdubblades beslagen. Nya varianter fortsätter att dyka upp i oförminskad takt. Under de senaste åren har drygt 130 nya sorter identifierats inom EU. Det är svårt att fastställa hur utbredd användningen är inom hela Europa på grund av avsaknad av en gemensam metodologi. De få undersökningar som har bäring visar ändå på en viss ökning av användningen i Europa i stort. I vissa länder har det skett en minskning av användningen efter att länderna vidtagit åtgärder. Dessa åtgärder har varit att lagar bytts ut, nya lagar stiftas och befintliga utvecklas (EMCDDA, 2015).

I en artikel från 2013 beskrivs sex fall av överdosering som inkommit vid ett sjukhus i Minnesota. Fallen inkom under en 3-månadersperiod. I dessa fallbeskrivningar går att läsa om ungdomar mellan 17 och 24 år som erhållit olika typer av biverkningar. Okontrollerbara ryckningar, överklighetskänslor, ångest och hjärtklappning var några av de symptom ungdomarna uppvisade. En oförmåga att röra sig, okontaktbarhet, illamående, kräkningar och bröstsmärtor var andra följder av att ha brukat drogen. Flera av ungdomarna fick stanna för vård i flera dygn (Harris & Brown, 2013).

Syntetiska cannabinoider har varit föremål för i särklass flest förfrågningar till Giftinformationscentralen (GIC). Både allmänhet och sjukvård ringer dit för frågor om akuta förgiftningar. Det har skett en ökning av samtal gällande syntetiska cannabinoider. Från sex samtal år 2006 till över 400 år 2014 (Uppsala universitet, 2015). STRIDA, "Samverkansprojekt avseende Toxicitetsutredning och Riskbedömning av InternetDroger baserat på laboratorieAnalyser", är ett samarbete mellan Karolinska Universitetslaboratoriet (KUL), GIC och Klinisk farmakologi. Projektet har stöd av Statens Folkhälsoinstitut och syftar till att sprida kunskap om den ökande användningen av internetdroger och projektet riktar sig till akutmottagningar i Sverige. Tanken är att dessa ska skicka in remisser med serum- och urinprov till KUL när de misstänker användning av internetdroger hos en patient (Karolinska Universitetslaboratoriet (KUL), 2014).

Efter en genomgång av dödsorsaksintyg 2014 har det visat sig att den uppåtgående trenden inom narkotikadödligheten fortsätter i Sverige. En liten men ökande del är dödsfall som involverar syntetiska cannabinoider (Socialstyrelsen, 2016). I början av 2015 kom det rapporter

om att användningen av syntetiska cannabinoider kraftigt minskat i Sverige i samband med att regeringen straffrättsligt reglerat 24 olika syntetiska cannabinoider. Med bakgrund av minskningen meddelade hälsominister Gabriel Wikström att han skulle se över möjligheten att gruppklassificera syntetiska cannabinoider (Uppsala universitet, 2015).

Regeringen tillsatte samma år en utredning med bred översyn över problemet med förekomsten av syntetiska cannabinoider. Utredningens uppgifter är att ta fram förslag till effektivare klassificering av narkotika genom att analysera möjligheterna till att kunna "familjeklassa" substanser med samma grundstruktur. De skall även utreda möjligheter att tillfälligt förbjuda substanser som kan komma att klassas som narkotika. Utredningen skall slutredovisas i slutet av år 2016 (Regeringskansliet, 2015b).

3. Material och metod

3.1 Design

Undersökningen vände sig till nuvarande och tidigare användare av syntetiska cannabinoider. Valet föll på att använda en enkät då undersökningen behandlade ett känsligt ämne. Det var därför viktigt att värna om respondenternas anonymitet.

Den valda populationen upplevdes svår att nå ut till av flera anledningar. Dels är drogen så pass ny att det kända antalet användare inte är speciellt stort (EMCDDA, 2015). Detta leder till att det är svårt att finna denna typ av narkotikaanvändare grupperade ute i samhället. Tidigare forskning som gjorts främst inom collegemiljöer i USA visade att mellan 5-15 % använt syntetiska cannabinoider (Stogner & Miller, 2014 ; Vandrey, Dunn, Fry & Girling, 2011). Med en sådan låg procentsats hade det krävts väldigt mycket arbete vid ett val av pappersenkät.

Som datainsamlingsmetod valdes därför webbenkät för att få en stor geografisk spridning som möjligt. Då drogen till stor del distribueras via internet liksom diskuteras på internetforum går det att göra antaganden om att användare i stor utsträckning har tillgång till internet (Flashback Forum, u.å.; Spaderna, Addy & D'Souza, 2013).

3.1.1 Varför webbenkät?

Internet är ett socialt fenomen, ett verktyg samt ett fält för undersökning. Beroende av vilken roll internet spelar i studien kommer olika epistemologiska, logistiska och etiska överväganden att tas hänsyn till (Markham & Buchanan, 2012). Internetforskning avser både forskning som använder nätet som redskap, t.ex. som en kanal för att komma i kontakt med eller observera informanter samt forskning om olika fenomen på nätet, t.ex. internetkulturer. Internetforskning möjliggör studier av ett viktigt område för mellanmänsklig kommunikation och studera tidigare kända fenomen på ett nytt sätt (Daneback & Månsson, 2008).

Studien utfördes genom en webbenkät via Google Forms. Enkäten gick att utforma på ett inbjudande sätt och enkäten var smidig att arbeta med. En internetbaserad enkät är enkel att sprida över ett stort geografiskt område vilket leder till att många personer får tillgång till enkäten. Det fanns en förhoppning om att enkäten också skulle nå personer som använder eller har använt syntetiska cannabinoider - vilket annars är en svår grupp att nå.

Fördelarna med en webbenkät är flera. Kostnaden för administreringen av denna form av enkät är låg. Det är också möjligt att få direkta eller snabba svar. Öppna frågor besvaras dessutom oftare i denna typ av undersökning.

Det finns nackdelar med webbenkäter. Kanske har inte alla som skall nå tillgång till eller behärskar internet. Detta innebär då en snedfördelning av data. Svarsfrekvensen har också visat sig lägre vid webbenkäter än vid postenkäter. Det är svårt att kontrollera vem som faktiskt besvarar enkäten och en följd av detta kan vara att samma person besvarar formuläret flera gånger. Det krävs motivation hos respondenten för att besvara en webbenkät då detta kräver uppkoppling mot nätet. Dessutom kan det bli problematiskt kring anonymitet om respondenten skall återsända formuläret. Detta problem brukar dock kunna lösas i en webbenkät då svaret sker via en länk som gäller för alla (Bryman, 2011).

Fördelarna och nackdelarna med en webbenkät vägdes mot varandra och kontentan blev att fördelarna vägde tyngre än nackdelarna. Att nå den valda målgruppen på ett annat sätt än via webben upplevdes som svårt. Undersökningen utfördes under en begränsad tidsperiod vilket innebar att det fanns ett behov av snabba responser. Då undersökningsgruppen använder en drog som till stor del distribueras via internet gjordes antagandet att merparten av dessa personer har tillgång till internet på ett eller annat sätt. Eftersom enkäten var anonym uppkom inte heller några problem kring respondenternas anonymitet.

3.1.2 Utformning av enkäten

Innan formulering av enkätfrågor utformades en informativ inledning. I denna beskrevs kort vilka vi är, varför enkäten genomförs och vad enkätundersökningen kommer att handla om. Vidare förklarades syftet med studien samt vilken tidsåtgång som kunde förväntas (Bryman, 2011).

Det är viktigt att en webbenkät inte innehåller för många frågor då det är svårt att få en överblick över enkäten i jämförelse med en postal sådan. Den får inte heller ta för mycket tid i anspråk då den, även här till skillnad mot en post-enkät, inte går att dela upp i flera svarstillfällen (Trost, 2012). Enkätfrågornas utformning inspirerades initialt av Trosts (2012) bok om enkätutformning.

De första fem frågorna är så kallade sakfrågor. Dessa frågor behandlar faktiska förhållanden som kön och ålder och rör inte åsikts- eller attitydfrågor. Resterande frågor har utformats efter noggranna överväganden kring vilken information som är relevant för studien utifrån

frågeställningarna. Några frågor är inspirerade av tidigare utförda studier. Frågorna 12-14 gällande användande, effekter/biverkningar av syntetiska cannabinoider samt drogens laglighet är inspirerade av Fattore och Frattas (2011) artikel. Frågorna 17-19 (kring vilken av drogerna syntetiska cannabinoider och cannabis som föredras och varför) utformades med inspiration av Perrone, Helgesen & Fischers (2013) studie kring drogtesters inverkan på användningen av syntetiska cannabinoider.

Frågorna i formuläret varierade mellan slutna och öppna där majoriteten av frågorna var slutna. Slutna frågor är lättare att bearbeta och det är enklare att jämföra de inkomna svaren med varandra. En sluten fråga är mer preciserad än en öppen fråga och är också enklare att såväl ställa som besvara. På vissa frågor fanns det öppna svaret "övrigt" med, utifall att respondenten hade ett eget svarsalternativ som skulle passa bättre (Bryman, 2011).

Fråga 18 och 19 var öppna, så att respondenterna i den utsträckning de önskade skulle kunna berätta med sina egna ord. En ytterligare anledning till valet av öppna frågor är att det är svårt att lyckas finna svarsalternativ som passar alla. Det finns alltid en möjlighet att något en respondent vill uttrycka går till spillo om fasta svarsalternativ utformas. I en öppen fråga försvinner detta problem då respondenten kan svara precis så som denne önskar. En öppen fråga är inte heller ledande utan svarspersonen svarar i den riktning som önskas (Bryman, 2011). Den avslutande frågan, fråga 20, var också öppen och denna kallades för "övriga kommentarer". Frågan togs med utifall respondenten ville tillägga något ytterligare till sina tidigare svar.

Att välja att ha med öppna frågor i en enkät är mer tidskrävande än att använda enbart slutna och kan därmed orsaka bortfall. De öppna frågorna var inte obligatoriska. Om alla frågor var öppna skulle enkäten bli allt för tidsödande för såväl respondenten som för analysen (Bryman, 2011). Materialet skulle bli allt för stort och svårt att hantera och analysera.

3.1.2.1 Pilotstudie

Innan den slutgiltiga enkäten distribuerades utfördes en pilotstudie. Studien gjordes bland 21 socionomstudenter studerandes termin 6. Pilotstudien bidrog till att mindre ändringar gjordes i enkäten.

I enkätens inledningstext tillades att personer som besvarar enkäten därmed samtycker till att svaren får användas i uppsatsen. Kontaktuppgifter har lagts till eftersom respondenterna skall kunna ta kontakt om så önskas. Målgruppen begränsades till personer över 15 år, då minimiåldern för att kunna besvara och förstå undersökningen bedömdes kräva detta. Även detta fördes in i enkätens inledning. Det specificerades att enkäten tar drygt 5 minuter att besvara, då detta var den information som gavs från piloterna. I syftet beskrevs att studien ämnar ta reda på av att ta reda på i vilken utsträckning lagligheten är avgörande vid valet att använda syntetiska cannabinoider. Fråga 2 gällande respondentens ålder ändrades från en sluten fråga med ålderskategorier till en öppen fråga där respondenten själv fyllde i sin ålder.

Rubriken på fråga 13 specificerades. Fråga 14 gjordes om från en fråga till ett påstående och ett extra svarsalternativ lades till på fråga 17.

När enkäten hade varit upplagd i 5 dagar hade ett flertal kommentarer inkommit gällande samma sak som gjorde att inledningen ytterligare specificerades. Det beskrevs mer utförligt att med ordet Spice åsyftas, i enkäten, alla typer, generationer och andra variationer av preparatet. Det specificerades att Spice till en början var ett varumärke som numera är narkotikaklassat och inte längre lagligt. Denna ändring förändrar troligtvis inte sättet på vilket respondenterna besvarat enkäten, eller att de tidigare svaren är förkastliga. Det har endast specificerat sådant som de som tidigare besvarat enkäten redan verkar ha förstått. Genom specificeringen inkom inga kommentarer av de tidigare respondenterna eller kommande respondenter om att detta bör beskrivas tydligare.

3.2 Urval

Då enkäten skall spridas på internet är det svårt att göra avgränsningar i urvalet. De flesta har tillgång till och kan besvara enkäten. Målet med enkäten är att försöka nå så många personer som möjligt som använt syntetiska cannabinoider vid minst ett tillfälle. Därmed är det en fördel att enkäten är offentlig. Undersökningsgruppen är svår att nå, och det har varit nödvändigt att använda alla möjliga medel. Med denna anledning är urvalet ett icke-sannolikhetsurval och urvalsmetoderna bekvämlighetsurval samt snöbollsurval.

Med icke-sannolikhetsurval avses att testpersonerna inte väljs ut slumpmässigt utan att somliga har större chans att komma med i urvalet än andra. Vid ett så kallat bekvämlighetsurval består urvalet av personer som för tillfället finns tillgängliga för forskaren. Denna typ av studier går inte att generalisera då det inte går att veta vilken population som stickprovet är representativt för. Det är viktigt att göra en pilotundersökning vid denna urvalstyp för att se hur frågor uppfattas, vilka som besvaras likartat samt vilka frågor som har tendens att inte besvaras. Vid ett så kallat snöbollsurval får forskaren initialt kontakt med en grupp som är relevanta för undersökning. Denna grupp används därefter för att få kontakt med ytterligare respondenter (Bryman, 2011).

Via bekvämlighetsurval har enkäten spridits på de ställen där det är störst chans att nå personer som testat eller använt syntetiska cannabinoider. Enkäten har lagts ut på Facebook, såväl i våra flöden som i grupper. De grupper enkäten har lagts ut i är "Avkriminalisera cannabis" och "SBF nätdroger". Den har även distribuerats på Instagram och på forumen Familjeliv.se samt Ungdomar.se. Dessutom togs hjälp av handledare för att sprida den till Centrum för narkotikavetenskap (CNV) och Riksföreningen för fältarbetare (RiF). Den har även via handledare delats i Facebookgrupperna "Socionomen" samt "Kollegor missbruk beroende AND". På de ställen enkäten har spridits har respondenterna blivit ombedda att sprida vidare denna - vilket innebär en snöbollseffekt. Enkäten var öppen under en tvåveckorsperiod.

3.3 Etiska överväganden

Studiens etiska överväganden utgår från Lagen om etikprövning av forskning som avser människor (EPL) (SFS 2003:460). EPL handlar om forskning och gäller inte i sig för examensarbeten. Indirekt har de dock betydelse. Examensarbeten vid Hälsohögskolan tillåts inte genomföra sådant som inte skulle varit tillåtet för forskning (Jönköpings University, 2016). EPL 1 § innehåller olika bestämmelser om etikprövning av forskning som berör människor och biologiskt material från människor. Den innehåller även bestämmelser om samtycke till sådan forskning. Syftet med lagen är att skydda den enskilda människan och respektera människovärdet vid forskning.

I inledningen av enkäten informerades det om undersökningens syfte och vad som ämnades undersökas. Där betonades att enkäten var frivillig och att respondenten, genom att besvara enkäten, samtyckte till att genererade data får användas i studien, samt att data som erhålls endast skall nyttjas i denna uppsats. Enkäten var anonym och det finns ingen möjlighet att ta reda på vem som står bakom enkätsvaren. Det efterfrågades inga personuppgifter och Google formulär, där enkäten är upplagd, sparar eller visar inte IP-adresserna från de som har besvarat enkäten. Det blev därmed en omöjlighet att bakåtidentifiera respondenterna. Flera av dem som besvarat enkäten har gjort sig skyldiga till lagbrott vilket innebär att garanterad anonymitet är av stor vikt för att respondenterna skall vilja och våga dela med sig av sina erfarenheter.

I EPL 3 § 1 st. står det att lagen ska tillämpas på forskning som innefattar behandling av känsliga personuppgifter enligt personuppgiftslagen (PUL) (SFS:1998:204) 13 §. Enligt PUL 3 § 4 st. är personuppgifter all information som kan hänföras, både direkt och indirekt, till en fysisk person som är i livet.

Ingen av den information som respondenterna förser oss med kan hänföras direkt eller indirekt till dem. Anonyma uppgifter är inte personuppgifter och därmed är inte EPL tillämpligt för dessa uppgifter.

3.3.1 Åldersbegränsning

I EPL 18 § står det att respondenten som har fyllt 15 men inte 18 år som inser vad forskningen innebär för hans del, skall informeras om syftet och själv samtycka till medverkan. I andra fall där respondenten inte har fyllt 18 år, skall vårdnadshavare informeras och samtycka till forskningen. Eftersom EPL inte gäller för anonyma studier krävs inte föräldrars samtycke.

Efter utformning av enkäten fördes en gemensam diskussion kring hur lämplig enkäten skulle vara att besvara för åldersgruppen 15-18 år. Diskussionen rörde även frågan om gruppen skulle förstå innebörden av alla frågor i formuläret. Slutsatser drogs att enkäten lämpade sig för personer från 15 års ålder och att personer från denna ålder bör kunna förstå innebörden av enkäten. Därför anses att denna åldersgrupp bör ges möjligheten att besvara enkäten.

3.3.2 “Utökad” anonymitet

Data från de öppna frågorna har presenterats genom bland annat citat. Vid redovisning av dessa citat är respondenterna avidentifierade genom att varje svarsperson benämns R.1-R.23. På detta sätt avslöjas varken kön, ålder eller annan information trots att tillgång till denna finns. Detta ligger i linje med tanken om att hålla datan så anonym som möjligt, dvs att de inte ska behöva dela med sig av mer information än vad som för studien är behövligt. Detta innebär samtidigt en utökad trygghet och säkerhet för respondenterna.

3.4 Databearbetningsmetod

Efter att webbenkäten avslutats fördes den data som var möjlig att kvantifiera in i Statistical Package for the Social Sciences (SPSS). Uppgifterna bearbetades med såväl univariata som bivariata analyser. Figurer, frekvenstabeller, centralmått (median, typvärde) är de univariata analysmetoder som används i resultatet. De univariata analyserna gjordes för att få en överblick över datamaterialet. Korstabeller med Pearsons Chitvå-test, Student T-test samt Mann-Whitney U är de bivariata analysmetoder som används. Genom hela resultatet har statistiska signifikansnivån valts till $<0,05$. Analyserna gjordes för att upptäcka samband och gruppskillnader i materialet.

De öppna frågorna analyserades genom en induktiv tematisk analys. Detta innebär att svaren på de öppna frågorna lästes noggrant igenom av oss båda tillsammans för att finna teman. Teman grupperades till kategorier vilka namngavs efter sådant som tydligt kunde utläsas i dessa svar (Bryman, 2011).

3.5 Validitet

Validitet är ett forskningskriterium som är centralt inom all forskning. Validitet är ett mått på att det som ska mätas verkligen mäts och en bedömning om slutsatserna i en undersökning hänger ihop eller inte (Bryman, 2011).

För att säkerställa att det som ska mätas verkligen mäts utformades innehållet i enkäten med inspiration av tidigare forskning om syntetiska cannabinoider. Studiens datavaliditet har inte testats då detta inte varit möjligt. Däremot utfördes en pilotstudie för att säkerställa att enkätens utformning var välfungerande. Enkäten var anonym och därmed kunde respondenterna ge sina svar utan rädsla att bli identifierade och känna sig stämplade som avvikare. Även detta bidrar till en ökad chans till valida svar.

3.6 Bortfall

Det interna bortfallet innebär frånvaron av svar på enstaka frågor i enkäten (Trost, 2012). Det interna bortfallet kan delas upp i direkta och indirekta bortfall där direkta innebär att en respondent avstått från att besvara en fråga. Ett indirekt bortfall innebär att frågan inte kunnat besvaras pga. hur respondenten svarat på en tidigare fråga (Bryman, 2011).

Det fanns indirekta bortfall på flera frågor, vilket var förväntat. Dessa frågor skulle endast besvaras av den grupp personer som testat eller använt syntetiska cannabinoider. Det direkta bortfallet var över lag lågt i enkäten. Fråga 15 var den fråga som hade det största direkta bortfallet vilket låg på 7,6 procent. En bidragande orsak till bortfallet var formuleringen av frågan. Frågeformuleringen löd: "I vilket/vilka sammanhang röker du Spice?". Svarefrekvensen skulle kunnat bli högre om den ändrats till: "I vilket/vilka sammanhang röker/rökte du Spice?". Många som inte längre använder drogen kan ha hoppat över frågan. Kommentarer erhöles gällande denna fråga, vilket givit en insikt om att frågan borde haft en annan formulering.

4. Resultat och analys

Nedan presenteras de resultat enkäten genererade samt en analys av denna. Ett antal frågor presenteras med figur eller tabell samt text medan andra enbart presenteras med ord. Figurer och tabeller förekommer där detta anses relevant. Första delen av enkätundersökningen, fråga 1-17, kommer att presenteras och analyseras med kvantitativ metod medan fråga 18-20 behandlas kvalitativt.

4.1 Bakgrundsfrågor

Första delen av enkäten innehöll ett antal personliga bakgrundsfrågor. Initialt frågades det om respondentens juridiska kön, ålder, högsta avslutade utbildning, nuvarande huvudsakliga sysselsättning samt bostadsort. Tabell 1 visar svarsfördelningen för kön och ålder.

Tabell 1: Ålder och kön (n = 356)

		Ålderskategorier				Total
		15-17	18-25	26-35	35+	
Kön	Kvinna	1 (0,8 %)	49 (38,3 %)	55 (43 %)	23 (18 %)	128 (100 %)
	Man	9 (3,9 %)	109 (47,8 %)	83 (36,4 %)	27 (11,8 %)	228 (100 %)
Total		10 (2,8 %)	158 (44,4 %)	138 (38,8 %)	50 (14 %)	356 (100 %)

Det totala antalet respondenter som genomfört undersökningen är 356. Av dessa är 64 procent män och 36 procent kvinnor. Respondenternas ålder varierade mellan 15-72 år. Medianen var 26 år och typvärdet var 25 år.

Kvinnorna som besvarade undersökningen var mellan 15-72 år. Medianen var 28 år och typvärdet 25 år. Männerna som besvarade undersökningen befann sig mellan 15-66 år. Männens median var 25 år och typvärdet var 22 år.

Bland de 356 som besvarat enkäten hade 10,4 procent avslutat grundskolan, 49 procent hade gymnasium som högst avslutade utbildning och 38,2 procent hade avslutat universitetsstudier. Resterande 2 procent hade ingen avslutad utbildning.

De flesta av de 356 tillfrågade, 46,3 procent, angav arbete som sin huvudsakliga sysselsättning och 34 procent studerade. Arbetssökande utgjorde 7 procent medan 4,5 procent angav att de var sjukskrivna och 2 procent var pensionärer. Resterande 6,2 procent angav övrig sysselsättning. De som angav övrig sysselsättning uppgav att de var föräldralediga, entreprenörer, att de studerade i kombination med arbete eller att de genomförde arbetsträning.

Av de 356 respondenterna bodde 47,5 procent i en storstad och 29,2 procent bodde i en stad. Boende i en småstad utgjorde 11 procent samt 12,4 procent bodde på landsbygden.

4.2 Kännedom och användning av syntetiska cannabinoider

4.2.1 Kännedom

Bland de 356 respondenterna hade en övervägande majoritet, 99,4 procent, hört talas om syntetiska cannabinoider. De flesta av dem som hört talas om syntetiska cannabinoider, 42,7 procent, hörde först talas om drogen via en vän. För 30 procent hade sociala medier/internet bidragit med den initiala informationen och 13,3 procent hörde talas om syntetiska cannabinoider via radio eller TV. Betydligt färre, 6,5 procent, hade initialt fått vetskap om drogen i tryckta tidningar, böcker eller i annan skrift och 6,2 procent hade hört talas om drogen på något annat sätt. Detta kunde vara på arbetet eller att själv söka upp informationen. Resterande 1,4 procent besvarade inte frågan vilket utgör ett direkt bortfall.

4.2.2 Användning

Nedan presenteras en jämförelse mellan kön och användning av syntetiska cannabinoider.

Tabell 2: *Kön och användning syntetiska cannabinoider (N=352)*

		Användning synt. can.		
		Ja	Nej	Total
Kön	Kvinna	22 (17,5 %)	104 (82,5 %)	126 (100 %)
	Man	149 (66 %)	77 (34 %)	226 (100 %)
Total		171 (48,6 %)	181 (51,4 %)	352 (100 %)
	Chitvå (p)	0,000		
		*p<0,05		

Av de totalt 354 respondenterna var det nästan lika många som testat syntetiska cannabinoider (48,6 %) som de som inte testat drogen (51,4 %). Fler män än kvinnor hade testat drogen. Genom Pearsons Chitvå-test konstaterades en statistisk signifikans, då $p=0,000$, mellan kvinnor och män och deras användning av syntetiska cannabinoider.

Tabellen nedan presenterar hur åldersfördelningen ser ut bland de som använder syntetiska cannabinoider.

Tabell 3: *Åldersfördelning bland syntetiska cannabinoidanvändare (N=352)*

		Ålderskategorier				Total
		15-17	18-25	26-35	35+	
Användning	Ja	5 (2,9 %)	78 (45,6 %)	72 (42,1 %)	16 (9,4 %)	171 (100 %)
	Nej	5 (2,8 %)	79 (43,6 %)	64 (35,4 %)	33 (18,2 %)	181 (100 %)
Total		10 (2,8 %)	157 (44,6 %)	136 (38,6 %)	49 (13,6 %)	352 (100 %)
	T-Test (p)		0,000			
			*p<0,05			

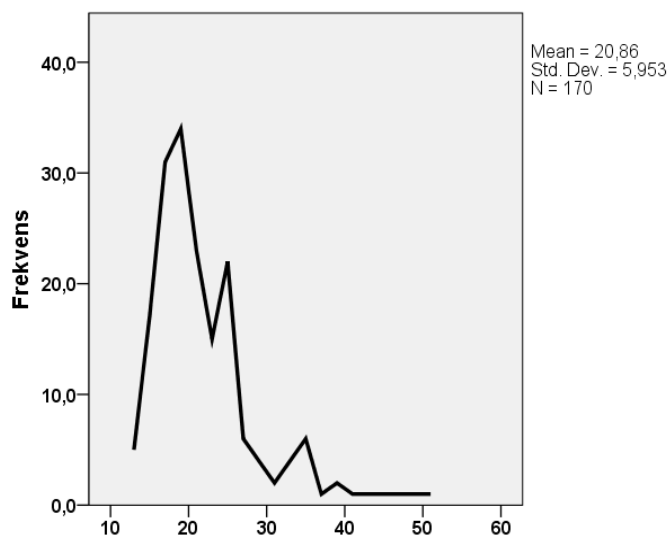
Som tabellen visar är en stor majoritet (ca 88 %) av användarna av syntetiska cannabinoider mellan 18-35 år.

Ett Student T-Test för oberoende grupper gjordes där den exakta åldern jämfördes mellan de olika grupperna. Medelvärdet för användare av syntetiska cannabinoider var 26,8 år och för icke-användare 29,3 år. Skillnaden är signifikant; användarna är yngre än icke-användarna.

Enkätundersökningen vände sig huvudsakligen till personer som testat/ använt syntetiska cannabinoider. Därför är det de 171 respondenter som uppgett att de testat/ använt syntetiska cannabinoider fokus främst kommer att ligga på. Detta innebär att det indirekta bortfallet på fråga 7 och 8 är två personer och på fråga 9-15 samt 18-19 är det indirekta bortfallet lika med 185 personer (se Bilaga 1 för frågeställningar).

4.3 Profil på dem som testat/ använt syntetiska cannabinoider

Nedan presenteras en figur för debutåldern vid användning av syntetiska cannabinoider.

Figur 1: Debutålder och användning (N=170)

I studien varierade debutåldern för användning av syntetiska cannabinoider mellan 13 år och 50 år. Medianen var 19 år och typvärdet var 20 år.

Av de 171 respondenter som svarat på frågan om vilket som är det vanligaste sättet att införskaffa drogen uppgav 37,4 procent att de köper de syntetiska cannabinoiderna på internet. Det var 27,5 procent som uppgav att de får av vänner eller bekanta. Inköp av langare uppgav 11,7 procent var det vanligaste införskaffningssättet medan 9,4 procent köper av vänner eller bekanta. Det var 1,8 procent som köper det i fysisk butik utanför Sverige. Resterande 12,3 procent har svarat övrigt på frågan. Bland dem som svarade övrigt var egen tillverkning av syntetiska cannabinoider det vanligaste svaret.

Den övervägande majoriteten, 94,7 procent, uppgav att det var över 12 månader sedan de rökte syntetiska cannabinoider och 2,9 procent hade rökt under de senaste 12 månaderna. Under de senaste tre månaderna hade 0,6 procent rökt och 1,8 procent hade rökt syntetiska cannabinoider under den senaste veckan.

I tabell 4 presenteras en jämförelse mellan sysselsättning och i vilken utsträckning de använder syntetiska cannabinoider.

Tabell 4: Sysselsättning och användning av syntetiska cannabinoider (N=352)

		Användning synt. can.		
		Ja	Nej	Total
Sysselsättning	Arbete	76 (46,3 %)	88 (53,7 %)	164 (100 %)
	Arbetssökande	19 (82,6 %)	4 (17,4 %)	23 (100 %)
	Sjukskriven	13 (81,2 %)	3 (18,8 %)	16 (100 %)
	Studerande	53 (44,2 %)	67 (55,8 %)	120 (100 %)
	Pensionär	3 (42,9 %)	4 (57,1 %)	7 (100 %)
	Övrigt	7 (31,8 %)	15 (68,2 %)	22 (100 %)
Total		171 (48,6 %)	181 (51,4 %)	352 (100 %)
	Chitvå (p)	0,000		
		*p<0,05		

Tabellen påvisar skillnader i sysselsättning mellan dem som använder syntetiska cannabinoider och övriga respondenter: arbetssökande och sjukskrivna har större benägenhet att använda syntetiska cannabinoider än resterande grupper. Skillnaden är statistiskt signifikant (Pearsons Chitvå: p=0,000).

I tabell 5 presenteras en jämförelse mellan högsta avslutade utbildning och användning av syntetiska cannabinoider.

Tabell 5: Utbildning och användning av syntetiska cannabinoider (N=352)

		Användning synt. can.		
		Ja	Nej	Total
Utbildning	Har ingen avslutad utbildning	4 (57,1 %)	3 (42,9 %)	7 (100 %)
	Grundskola	23 (62,2 %)	14 (37,8 %)	37 (100 %)
	Gymnasium	94 (53,7 %)	81 (46,3 %)	175 (100 %)
	Högskola/universitet	50 (37,6 %)	83 (62,8 %)	133 (100 %)
Total		171 (48,6 %)	181 (51,4 %)	352 (100 %)
	Mann-Whitney (p)	0,003		
		*p<0,05		

Med Mann Whitney U-test visade det sig att det fanns en statistisk signifikans mellan senast avslutade utbildning och användning av syntetiska cannabinoider ($p=0,003$). Användning av syntetiska cannabinoider var vanligare bland personer med lägre utbildning än övriga svarande.

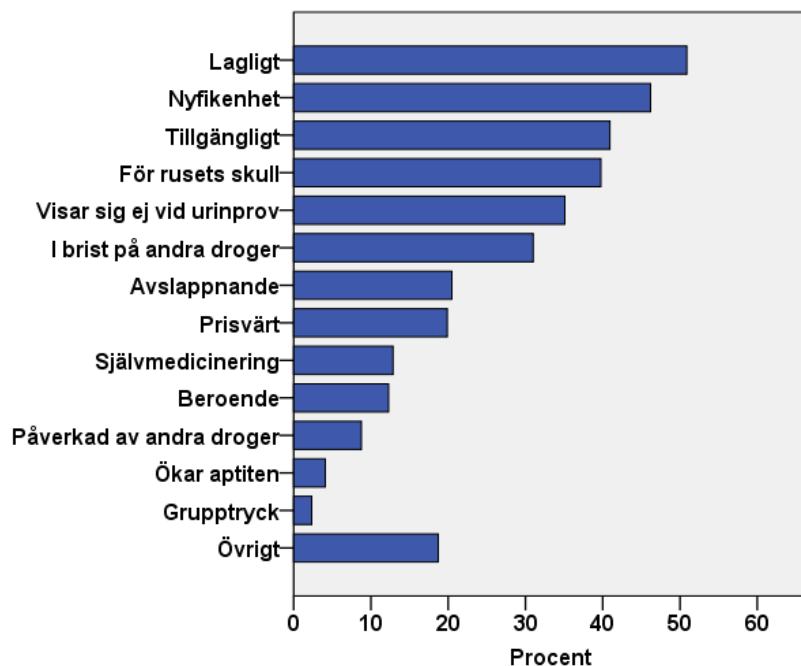
Nedan presenteras en jämförelse mellan bostadsort och användning av syntetiska cannabinoider.

Tabell 6: Bostadsort och användning av syntetiska cannabinoider (N=352)

		Användning synt. can.		
		Ja	Nej	Total
Bostadsort	Storstad (över 100.000 inv.)	71 (42,5 %)	96 (57,5 %)	167 (100 %)
	Stad (20.000-100.000 inv.)	61 (59,2 %)	42 (40,2 %)	103 (100 %)
	Småstad (4000-20.000 inv.)	23 (60,5 %)	15 (39,5 %)	38 (100 %)
	Landsbygd (upptill 4000 inv.)	16 (36,4 %)	28 (63,6 %)	44 (100 %)
Total		171 (48,6 %)	181 (51,4 %)	352 (100 %)
	Chitvå (p)	0,008		
		*p<0,05		

Pearsons Chitvå-test visade att det fanns en statistisk signifikans avseende bostadsort och användning av syntetiska cannabinoider ($p=0,008$). Det är vanligare att använda syntetiska cannabinoider i städer och småstäder och mindre vanligt på landsbygden och i storstäder.

Nedan presenteras en flervalsfråga där orsakerna till användning av syntetiska cannabinoider efterfrågas.

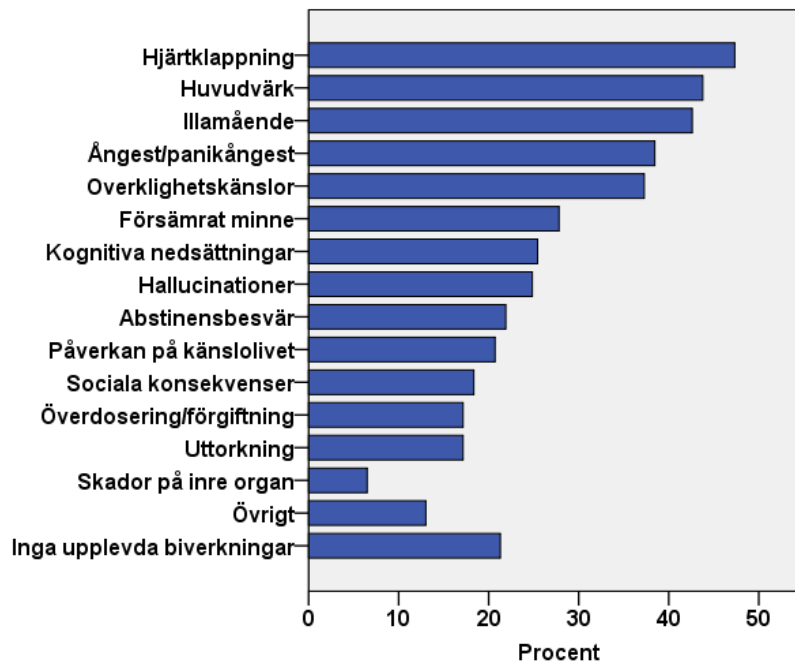
Figur 2: Orsaker till användning (N=171)

På denna fråga kunde svarspersonerna välja så många svarsalternativ de önskade. I snitt valde respondenterna 3,4 svarsalternativ vardera.

Det visade sig att laglighet, nyfikenhet, tillgänglighet, för rusets skull och att drogen inte visar sig vid urinprov var de vanligaste svarsalternativen. Gruppträck och ökad aptit var istället minst vanligt att svara.

De var en andel som uppgav övriga anledningar till att de använt eller testat drogen. Den främsta anledningen var att cannabis är olagligt. Några uppgav att de använt det istället för cannabis och ytterligare några ville testa om effekterna av cannabis och syntetiska cannabinoider var likartade. En del menade att de använt drogen i tron om att det var cannabis.

Nedan presenteras en flervalfråga där de, av respondenterna, upplevda biverkningar presenteras.

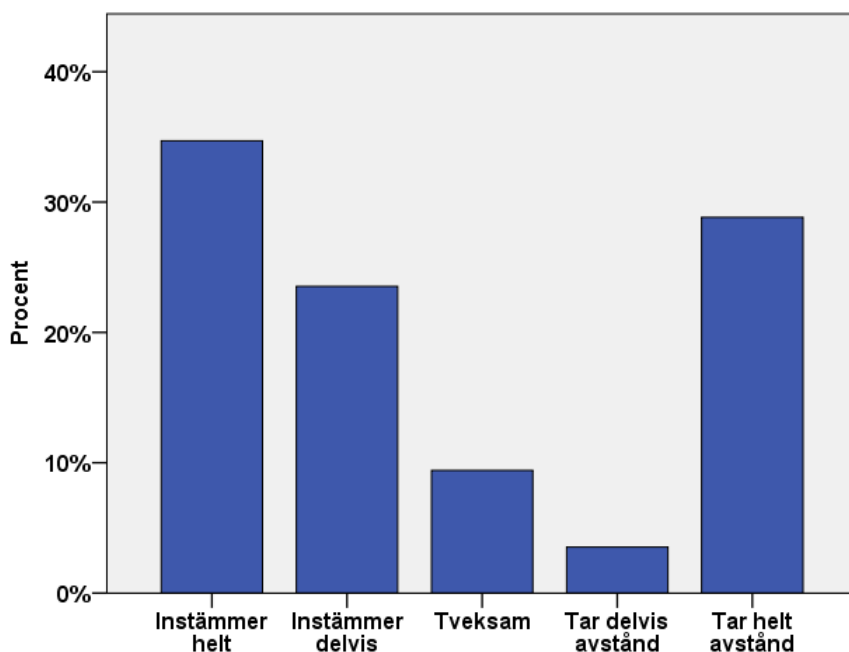
Figur 3: Upplevda biverkningar (N=169)

Denna fråga hade samma upplägg som frågan tillhörande figur 2 där det var möjligt att välja önskat antal svarsalternativ. De som upplevt biverkningar när de intagit syntetiska cannabinoider hade i snitt valt 4,9 svarsalternativ vardera.

Hjärtklappning, huvudvärk, illamående, ångest/panikångest och overklighetskänslor var de mest valda svarsalternativen. Skador på inre organ och uttorkning var mindre vanligt att välja.

En andel uppgav andra biverkningar än de som fanns som svarsalternativ. Några uppgav att de svimmat eller blivit medvetslösa. Andra nämnde upplevelser av blackout och slaganfall.

Nedan presenteras laglighetens inverkan vid val av användning av syntetiska cannabinoider.

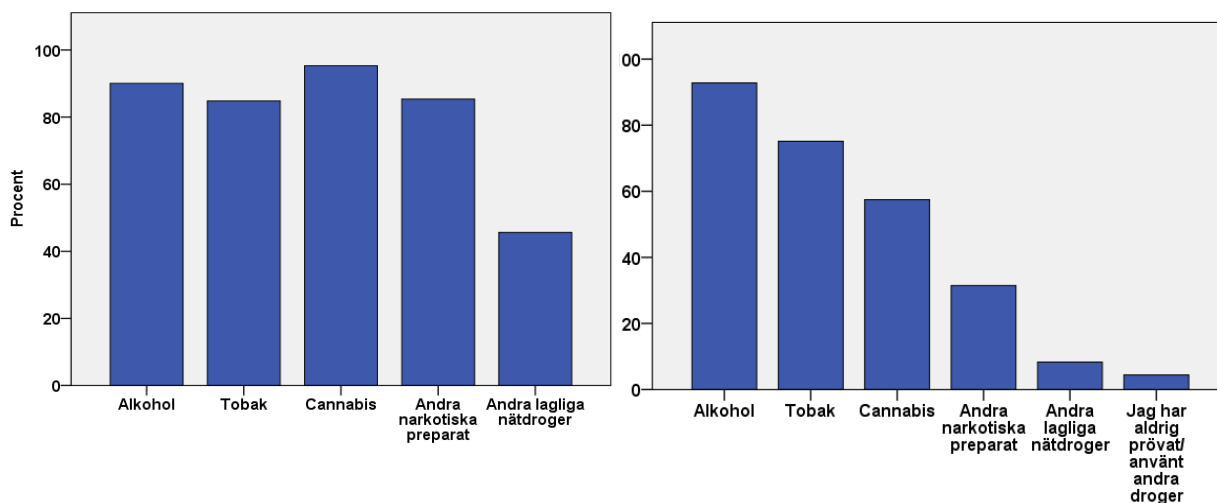
Figur 4: Laglighetens inverkan (N= 170)

För att mäta i vilken utsträckning lagligheten inverkar vid valet att använda syntetiska cannabinoider valdes en s.k. Likertskala med 5 skalsteg (Trost, 2012).

Svarsalternativen “instämmer helt” och “instämmer delvis” utgjorde tillsammans 58,2 procent av respondenternas svar. Detta stämmer relativt bra överens med dem som svarade att lagligheten är en viktig drivkraft (50,9 %) vid användning av syntetiska cannabinoider (se Figur 2). Det var 32,3 procent som delvis tog avstånd eller helt tog avstånd till påståendet att lagligheten spelar roll vid användningen.

Respondenterna fick frågan om i vilka sammanhang de använder/ använt syntetiska cannabinoider. På denna fråga hade respondenterna möjlighet att välja så många svarsalternativ de önskade. De flesta, 58,2 procent, svarade att drogen brukats tillsammans med en vän eller bekant och 53,8 procent uppgav att de använde syntetiska cannabinoider tillsammans med två eller flera bekanta. Det var 46,2 procent som brukade drogen ensam medan 36,1 procent använder substansen i festsammanhang.

Nedan presenteras användningen av alkohol, tobak, cannabis, andra narkotiska preparat och andra lagliga nättdroger. Respondenterna är uppdelade i syntetiska cannabinoid-användare (Figur 5) och icke-användare (Figur 6). Med Pearsons Chi-två-test gjordes det sedan tester för att se om det fanns signifikanta skillnader mellan de två olika grupperna.

Figur 5: syntetiska cannabinoidanvändare (N=171)   **Figur 6:** icke-användare (N=181)

Figur 5 och 6 redovisar en flervalfråga där önskat antal alternativ kunde väljas. Figurerna visar en skillnad i användning gällande tobak, cannabis, andra narkotiska preparat och andra övriga nättdroger mellan figur 5 och 6. För att testa om skillnaden var signifikant gjordes jämförelser med Pearsons Chi-två-test. Det upptäcktes signifikanta skillnader i datamaterialet för tobak ($p = 0,024$), cannabis ($p = 0,000$), andra narkotiska preparat ($p = 0,000$), andra lagliga nättdroger ($p = 0,000$). De som använt syntetiska cannabinoider har i högre utsträckning använt andra droger, såsom tobak, cannabis, andra narkotiska preparat och andra lagliga nättdroger.

4.4 Öppna frågor

I slutet av enkäten fanns tre öppna frågor varav de två första gällde vilken drog som föredrogs och varför (syntetiska cannabinoider eller cannabis). Den avslutande frågan var "övriga kommentarer" till enkäten. Dessa tre öppna frågor analyserades genom en induktiv tematisk analys. De respondenter som citeras kommer benämnas R.1-R.23 där R står för respondent.

4.4.1 Vad föredrar du; syntetiska cannabinoider eller cannabis?

Förutsättningen för att kunna svara på frågan var att båda preparaten testats. 163 personer av de 171 som i studien testat syntetiska cannabinoider hade även testat cannabis.

Av dessa 163 personer var det 162 personer som föredrog cannabis och 1 person föredrog syntetiska cannabinoider. Den person som angett att denne föredrog syntetiska cannabinoider

lämnade inga ytterligare kommentarer till detta. Av dem som föredrog cannabis inkom kommentarer av olika slag och det är omöjligt att redovisa alla här. Ett antal kommentarer var snarlika varandra och bildade sub-teman. Nedan redovisas ett urval av dessa.

Naturligt

En del svarade att cannabis är en naturlig produkt som är väl beprövad. *“Det är naturligt, välkänt (inte oprövat som vissa Spice-sorter)”* (R.1). *“Naturligt, inga konstigheter helt enkelt!”* (R.2). *“För att det är ett naturligt, säkert och mycket beprövat preparat, till skillnad från syntetiska alternativ”* (R.3).

Ruset

Andra tyckte att ruset som cannabis ger är bättre än ruset av syntetiska cannabinoider. *“För att cannabis ger ett mycket behagligare rus. Lugnt och skönt”* (R.4). *“Helt annat rus. Man vet vad man får”* (R.5). *“Ruset för mig när jag använt cannabis har varit klart mycket bättre än Spice, enda anledningen”* (R.6).

Biverkningar

Det verkar inte heller som många i undersökningen, när de rökt cannabis, fått samma biverkningar som när de använt syntetiska cannabinoider. *“Cannabis har gett mig i princip 0 biverkningar eller andra negativa konsekvenser, snarare motsatsen.”* (R.7). *“För det ger mig inga som helst biverkningar och får mig att hitta mig själv i samhällets djungel. Mitt val av berusningsmedel.”* (R.8).

Biverkningarna och risken för överdos finns inte hos cannabis på samma sätt. En överdos på cannabis resulterar i att man kräks lite och sen går det över. På Spice dör människor, får epilepsiliknande anfall, blir tröga och verkar inte kunna tänka på en normalbegåvad nivå - utöver kräkningar, huvudvärken etc. etc. (R.9)

Hälsoskäl

En hel del angav att de föredrar cannabis av hälsoskäl. *“Hälsosammare (omöjligt att överdosera och dö)”* (R.10). *“Spice är en VÄLDIGT farlig och dålig version av cannabis. Jag fick hjärtstillestånd på akuten av Spice”* (R.11). *“Enkelt - Säkerhet. Spice kan vara harmlöst eller livsfarligt. Röker hellre cannabis än Spice av samma anledning som jag hellre äter lax än blåsfisk. Vill helst inte leka med döden, om jag får välja själv...”* (R.12).

Medicinering

Det var flera som nämnde att de använder cannabis som medicinering för olika åkommor. *“Hjälpte mig med min ADHD och min kroniska smärta”* (R.13). *“Det hjälper mig att bli koncentrerad och fokuserad, hjälper mot min ångest och depression, och blir mer social utöver det, Det hjälper mot mycket”* (R.14).

Cannabis hjälper mig bl.a. att hålla kontroll på mina affekter (bipolär typ 2). När jag är deprimerad så lyfter det mig så att jag kan fungera "normalt"; när jag är hypoman så sänker det mig så att jag kan fungera "normalt" (R.15).

4.4.2 Övriga kommentarer

På denna fråga inkom totalt 110 svar. Bland dessa svar var de flesta (men inte alla) relevanta för att bidra till undersökningens syfte. Detta gjorde att en kategori som kallades "icke relevant" skapades, vilken inte har redovisats här.

Bland de svar som var relevanta kunde tre centrala huvudteman definieras. Dessa huvudteman var: syntetiska cannabinoider, cannabis samt syntetiska cannabinoider och cannabis. Under varje huvudtema identifierades det olika underteman. Det är omöjligt och inte heller fruktbart att redovisa alla kommentarer. Nedan följer ett antal svar som har varit representativa för helheten.

Syntetiska cannabinoider

Bland de kommentarer som inkom gällande syntetiska cannabinoider tillhörde de flesta kategorin negativ kritik mot drogen. *"Har råkat testa Spice en gång och det var hemskt"* (R. 16). *"Spice är det värsta drogrelaterat som skapats."* (R.17). *"Har rökt Spice 10-15 gånger, och det var många år sen nu. Kommer aldrig göra det igen, otroligt vidrig och opålitlig drog som ingen borde använda."*(R.18).

Andra kommentarer rörde negativa upplevelser- och effekter av att ha använt drogen.

En gång har jag överdoserat på Spice. Tror det var MAM-2201, eller möjligen 5F-AKB48. Världen runt om försvann och jag befann mig svävande i en helt abstrakt rymd. Jag kan inte ens föreställa mig längre hur det såg ut, för det var så olikt allt annat jag någonsin upplevt, även höga doser svamp och LSD. Sakta vaknade jag upp, sittande på golvet, medan mina vänner tittade på mig och frågade hur jag mådde. Jag förstod inte vilka de var, vad de sade eller att de ens var levande saker. Jag trodde då jag var den enda medvetna varelsen i universum. Därefter får jag epilepsianfall (vilket jag aldrig någonsin i mitt liv fått utom då) då jag bara ligger och skakar och inte kan känna min kropp. Jag känner inte ens att jag andas, utan måste andas så hårt och bestämt att jag hör min hals rossla av det. Anfallet pågick i kanske en kvart, men vi var rädda för att ringa ambulansen i och med att soc och polisen skulle bli inblandade då jag bara var 17. Efter det var jag ganska skakad, men hade inga märkbara permanenta skador som inte går att härleda till mitt övriga dagliga bruk som pågick då. (R.19).

Som 15 åring började jag att röka Spice, i tron om att det skulle vara "som cannabis" fast lagligt och även ofarligt. Det var först några år senare som jag insåg och som det faktiskt fanns fakta på nätet om att folk har tagit skada utav Spice. Hursomhelst så rökte jag inte så mycket, allt som allt kanske 20-30 gram fram tills jag var 17. Istället för att få ruset

som jag fick de första gångerna (välmående, lugn och trygghet), så kunde jag få lite av en snedtändning och få hjärtklappningar, ibland även blackouts om jag var alkoholpåverkad. Dum som jag var så trodde jag att yttre omständigheter som t.ex. miljön eller vätskebrist hade orsakat det. Fick en gång total paranoia när jag rökte under alkoholpåverkan, detta varade i kanske 1-2 timmar, tankeloopar om att jag skulle dö, helt säker på det. Sen rörde jag aldrig mer Spice. (R.20).

Cannabis

De flesta kommentarer som inkom angående cannabis rörde förespråkandet av legalisering. *“Cannabislegalisering är vad som krävs för att bli av med Spice-missbruket och rädda massor av liv.” (R.21)*

Syntetiska cannabinoider och cannabis

En hel del kommentarer behandlade både syntetiska cannabinoider och cannabis. *“Enda anledning att man rökt Spice är för att man inte har fått tag i cannabis.” (R.22).*

Andra kommentarer innehöll kritik mot Sveriges sätt att hantera de båda drogerna. *“För att slå ut de mer riskabla syntetiska preparaten från marknaden bör cannabis legaliseras, eller åtminstone avkriminaliseras. Land med en tillåtande cannabispolitik har inte problem med syntetiska alternativpreparat och dess effekter. Så enkelt är det.” (R.23).*

5. Diskussion

5.1 Metoddiskussion

5.1.1 Valet av kvantitativ metod

Initialt diskuterades vilken metod som var mest lämpad att använda för att besvara studiens syfte. Det framkom snart att en kvantitativ enkätstudie var det mest lämpliga sättet att undersöka forskningsfrågorna. Målet var att nå en stor målgrupp och inhämta en större mängd data och var huvudsakligen intresserade av kvantitativ sådan snarare än kvalitativ. Det uppstod ett behov av ett par öppna frågor mot slutet av enkäten. Detta då det fanns ett intresse av mer utförliga svar på just dessa frågor för att få en utförligare bild av respondenternas situation. Samtidigt skulle dessa öppna frågor besvara studiens syfte på ett bättre sätt.

5.1.2 Valet att använda webbenkät

Valet föll på att använda en webbenkät för insamling av data för att en sådan variant av enkät går att sprida snabbt och smidigt på internetsidor av relevans. Dessutom var enkäten och bearbetning av denna gratis, vilket var fördelaktigt. Enkäten gick att designa på ett tilltalande sätt och den var enkel och smidig att arbeta med. En stor del av målgruppen hade tillgång till internet vilket var en ytterligare fördel med denna distributionskanal. Webbenkäten genererade

även en stor geografisk spridning. Det inkom 356 enkätsvar varav 171 respondenter hade använd syntetiska cannabinoider vilket var fler svar än förväntat.

Det fanns nackdelar med användningen av webbenkäten. En sådan var att alla potentiella respondenter inte har tillgång till internet (Bryman, 2011). Utgångspunkten var dock att en stor del av vår målgrupp har tillgång till internet och därmed kunnat besvara enkäten. Diskussion har skett kring bortfall gällande språkförbistringar, d.v.s. att alla inte rent språkligt kunnat förstå innehållet i enkäten. Vid enkätkonstruktionen utformades frågorna med ett så enkelt språk som möjligt, och antagligen är gruppen som inte kunnat delta p.g.a språkförbistringar inte av stor betydelse för studiens resultat.

En annan nackdel med webbenkäten, och enkäter överlag, är att respondenterna inte kan ställa frågor till forskaren, och inte heller kan forskaren ställa följdfrågor till respondenterna (Bryman, 2011). Möjligheten att ställa frågor hade varit en fördel för respondenterna såväl för studien i exempelvis fråga 15, där det erhöles ett relativt stort bortfall. Eventuellt hade detta bortfall kunnat minskas om det varit möjligt att förtydliga frågeställningen för respondenten.

Efter enkätundersökningens avslutande var upplevelsen att fördelarna med datainsamlingsmetoden varit större än nackdelarna. Detta främst då enkäten var anonym, kostnadsfri och att snabba responser erhöles.

5.1.3 Enkätens utformning

I det stora hela var enkätens utformning tillfredsställande. Det fanns några mindre saker som kunde utformats på ett annorlunda sätt.

Genom hela enkäten användes ordet Spice istället för syntetiska cannabinoider. Detta gjordes för att Spice ofta används som ett samlingsbegrepp för alla syntetiska cannabinoider i den internationella forskningen. Spice var från början ett varumärke för syntetiska cannabinoider men har snarast kommit att bli synonymt med alla former av syntetiska cannabinoider. De flesta respondenter förstod vad som menades med denna formulering. Det inkom under enkätens fem första dagar en del kommentarer om att Spice borde ändras till syntetiska cannabinoider. Detta då den aktiva syntetiska cannabinoiden som ingår i varumärket Spice i dagsläget är förbjuden (Regeringskansliet, 2015a). Detta förtydligades i enkätens inledning. Efter enkätens avslutande ändrades uttrycket Spice till syntetiska cannabinoider. Detta gjordes för att undvika vidare missuppfattningar. Uttrycket syntetiska cannabinoider användes sedan genom hela uppsatsen.

Fråga 15 hade kunnat omformuleras för ett mindre bortfall. Att hålla fråga 18-20 öppna var mestadels gynnsamt för studien. Öppna frågor kan innebära ett stort bortfall, men i vårt fall genererade dessa frågor många informativa svar trots att dessa frågor inte var obligatoriska. Det var tydligt att många svarande var intresserade av att redovisa sina erfarenheter och samtidigt uttryckligen varna för syntetiska cannabinoider.

5.1.4 Urval

Ett bekvämlighets- och snöbollsurval användes. Målet med undersökningen var att nå så många personer som möjligt som testat syntetiska cannabinoider minst en gång. Då detta är en målgrupp som är svår att nå bestämdes ganska snabbt för att skapa en webbenkät som skulle spridas på alla de ställen där det fanns en möjlighet att få tag i målgruppen. Om den spridits på specifika ställen kunde det lett till att svarsfrekvensen blivit låg. Inte för att personer inte velat svara, utan för att det med stor sannolikhet är svårt att finna dessa personer grupperade någonstans.

I enkäten har två grupper undersökts; först alla de 356 personer som besvarat enkäten och därefter de 171 personer som uppgett att de använt syntetiska cannabinoider vid minst ett tillfälle.

Eftersom enkäten spridits på ställen där det funnits en förhoppning om att nå målgruppen (personer som använt syntetiska cannabinoider) uppstod ett urvalsbias. Resultatet går därmed inte att generalisera till hela populationen. Generaliserbarheten för helheten (den externa validiteten) fick bli lidande av möjligheten att försöka finna så många personer som möjligt som var aktuella för studien. Det uppstod även bias kring personer med språkförbistring samt de som inte hade tillgång till internet.

Inom den andra gruppen, de som svarat att de använder eller har använt syntetiska cannabinoider, finns bättre förutsättningar för att resultaten ska kunna gälla den tänkta populationen, även om detta – med studiens design – aldrig kan säkerställas. Vi har strategiskt valt att använda oss av en webbenkät som varit direkt riktad till den valda målgruppen. Svar inkom från ett stort antal respondenter och många verkar ha varit erfarna brukare av syntetiska cannabinoider - inte enbart av droger i stort. Det gick att utläsa mönster i den insamlade datan och studien ligger i linje med flera tidigare studier. Detta påvisar extern validitet avseende gruppen som brukat drogen.

5.1.5 Internetsidor och icke vetenskaplig media

Internetsidor och tidningsartiklar har använts i uppsatsen. Det fanns en medvetenhet om att internetsidor, och då främst nyhetssidor, kan vara vinklade. Den främsta anledningen till att icke-vetenskaplig information använts är att det inte funnits relevant information på andra ställen. Ämnet syntetiska cannabinoider är nytt, speciellt i Sverige, och det fanns därför begränsad vetenskaplig information kring ämnet. Om informationen funnits i material som ansetts vetenskapligt belagt har denna använts i första hand. Internetsidorna kan med andra ord ses som enbart en komplettering och utfyllnad av mindre kunskapsluckor. En annan anledning till användning av icke-vetenskaplig media var intresset för hur diskursen sett ut just i dessa forum.

5.2 Resultatdiskussion

Studien hade ambitionen att fördjupa förståelsen av anledningarna till att syntetiska cannabinoider används. Vidare ämnade studien undersöka om och i så fall i vilken utsträckning personer som använder syntetiska cannabinoider även använder andra droger. Utöver detta har undersökts i vilken utsträckning lagligheten var avgörande vid valet att använda syntetiska cannabinoider. Nedan följer en diskussion kring studiens resultat kopplat till tidigare forskning och framkomna teorier.

5.2.1 Varför används syntetiska cannabinoider?

Utifrån studiens resultat konstateras att anledningarna till att använda syntetiska cannabinoider varierar. Det var några svarsalternativ som erhöll högre svarsfrekvens än andra. De främsta anledningarna till valet att bruka syntetiska cannabinoider visade sig vara dess laglighet, nyfikenhet, tillgänglighet, för rusets skull samt att det inte visar sig vid urinprov (Se Figur 2).

Bruket av syntetiska cannabinoider på grund av nyfikenhet har förutom i denna studie påvisats i en stor internetundersökning genomförd i 30 länder samt i 42 stater i USA. I studien svarade 78 procent att nyfikenhet var en motivator för användning av drogen (Vandrey, Dunn, Fry & Girling, 2011). De öppna frågorna i enkäten visade att det finns en möjlighet att nyfikenhet är avgörande, främst i de fall en person enbart testat drogen en eller ett fåtal gånger. Innan en person testat drogen vet personen inte vad användningen innebär eller vad denne kan förvänta sig. Det blir då svårt att bli motiverad av annat såsom ex. ruset då personen inte vet hur rusupplevelsen känns. Vid analys av de öppna frågorna blev intrycket av att många endast testat drogen en eller ett par gånger. Detta kan vara en anledning till att många skattade nyfikenhet som en motivator.

Såväl rusets som tillgänglighetens betydelse stämmer överens med en annan internetenkät från 2016 som utfördes kring Novel Psychoactive Substances (NPS). I denna undersökning visade sig den primära motivatorn för användning vara nöje och njutning. Utöver detta visade sig tillgänglighet vara en avgörande komponent (Soussan & Kjellgren, 2016). Att ruset är av betydelse är inte förvånande då de flesta droger intas just för att erhålla någon form av påverkan. Att drogens tillgänglighet är av vikt är förståeligt. Ju enklare en drog är att få tag i, desto enklare blir denna att bruka. Personer slipper samtidigt att dras in i obehagliga miljöer om drogerna går att beställa från internet direkt hem till dörren. Vikten av frånvaron av obehagliga miljöer går även att koppla till slutsatserna i diskursanalysen utförd av Kjellgren, Henningsson & Soussan (2013).

Drygt en tredjedel av respondenterna använder syntetiska cannabinoider för att det inte visar sig vid urinprov. Det ligger i linje med internetenkäten från år 2011 som utfördes i 30 länder och 42 stater i USA. I denna enkät uppgav 30 procent av respondenterna att drogen används för att undvika positiva drogtestar (Vandrey, Dunn, Fry & Girling, 2011). Vår studie överensstämmer i detta avseende med den kvalitativa diskursanalys som utfördes på ett svenskt

internetforum. En del av författarnas slutsatser rörde att drogen antagligen används för att substanserna inte kan påvisas vid urinprov (Kjellgren, Henningsson och Soussan, 2013). Även i internetenkäten från 2016 (gällande NPS) och i en mixed-methodundersökning från USA nämns svårigheterna att spåra syntetiska cannabinoider via urinprov som en motivator (Soussan & Kjellgren, 2016; Perrone, Helgesen & Fisher, 2013). Om en person känner ett behov av att bruka droger och denna är under någon form av kontroll kommer personen kanske försöka hitta alternativ. De lagliga alternativ som inte visas vid urinprov är då förmodligen ett av få alternativ som finns. Efter analys av de öppna frågorna verkar de flesta inte tycka att syntetiska cannabinoider är ett speciellt bra substitut. Inom slutenvård som behandlingshem samt hos personer som på annat sätt står under kontroll verkar detta dock förekomma i viss utsträckning.

Gruppsytryck visade sig inte vara en direkt avgörande faktor vid valet att använda drogen. Enligt ett systemteoretiskt synsätt finns det en ömsesidig påverkan inom gruppen; alla medlemmar påverkar varandra. Systemteori handlar också om hur medlemmarna i gruppen relaterar till varandra i olika sociala situationer (Payne, 2015). Vid konstruktionen av enkäten fanns det en föreställning om att gruppsytryck och påverkan av andra spelade in vid val av användning av syntetiska cannabinoider. Detta visade sig inte stämma i vår undersökning då endast 2,3 procent av respondenterna angav gruppsytryck som en anledning till användning. Det har diskuterats kring att gruppsytryck kan förekomma i större utsträckning än vad som uppgivits i enkäten. Tanken är då att gruppsytryck kan vara något den enskilda individen inte själv uppmärksammar som en pågående process. Samtidigt kan det vara så att en person som upplever eller har upplevt gruppsytryck inte vill erkänna det för andra och kanske inte heller för sig själv.

5.2.2 Syntetiska cannabinoider och andra droger

I studien visade det sig att personer som använt eller använder syntetiska cannabinoider också har stor benägenhet att testa eller använda andra droger. De flesta har druckit alkohol och använt tobak. Merparten har också använt cannabis och andra narkotiska preparat (se Figur 5). Detta påvisar god överensstämmelse med Global Drug Surveys internetenkät från 2011 (Winstock & Barrat, 2013). Andra narkotiska preparat och andra lagliga nätdroger delades in i två grupper och kan därför inte jämföra dessa siffror med tidigare forskning; tidigare undersökningar har olika typer av preparat listade var för sig (Winstock & Barrat, 2013). Studien visar ej om användningen av syntetiska cannabinoider efterföljs eller föregås av andra droger. Svårigheterna kring att göra uttalanden kring vilka droger som föregås och efterföljs av varandra överensstämmer med en enkätundersökning från 2011 (Stogner & Miller 2014).

I materialet var det 99,4 procent av de som testat både syntetiska cannabinoider och cannabis som föredrog cannabis. Detta resultat stämmer väl överens med siffror från tidigare forskning (Winstock & Barrat, 2013).

5.2.3 Laglighetens inverkan

Studien visade att syntetiska cannabinoiders legala status har en relativt stor inverkan vid valet att bruka drogen. Den största anledningen till användning av drogen visade sig vara lagligheten (se Figur 2). Samtidigt svarade 58,2 procent av de respondenter som använt drogen att lagligheten är helt eller delvis avgörande vid valet att bruka dessa. Detta kan jämföras med de 32,3 procent som tog helt eller delvis avstånd från att lagligheten är en viktig faktor vid valet att använda drogen (se Figur 4). Siffrorna från undersökningen ligger i linje med den undersökning som nyligen utfördes kring användningen av NPS. Drogens legala status visade sig i denna undersökning vara en motivator till att använda denna typ av droger (Soussan & Kjellgren, 2016). Att laglighet är av vikt går samtidigt att härleda till stämplingsteorin. Om en person eller grupp utför ett lagbrott kan detta i sin tur leda till att denna ses som avvikare inom vissa grupper. Dessa grupper innehar ofta mycket makt och står för lag och ordning. Om en person ses som avvikare leder det till att denna dessutom blir stämplad, exempelvis som kriminell eller missbrukare. Stämplingen innebär att personen ses som opålitlig och individens självbild påverkas till följd av stämplingen (Giddens & Sutton, 2014). Att ses som en avvikare och erhålla en stämpel är säkerligen något de flesta vill undkomma. Att bruka lagliga droger innebär att personen smidigt "slipper undan" denna stämpling. Samtidigt påvisar detta att Sveriges lagstiftning kring illegala droger har en avskräckande effekt. Många vill säkerligen inte riskera att erhålla de påföljder som kan bli resultatet av ett sådant bruk.

5.2.4 Utbildning och arbete

Det upptäcktes signifikanta skillnader avseende sysselsättning. Det visade sig att arbetssökande och sjukskrivna använt syntetiska cannabinoider i högre utsträckning (se Tabell 4). Det fanns även skillnader gällande högsta avslutade utbildning. Personer som genomgått en högskoleutbildning uppvisade en signifikant lägre sannolikhet att ha använt syntetiska cannabinoider jämfört med de som slutfört lägre utbildningar (se Tabell 5). I materialet fanns en signifikant skillnad angående bostadsort där personer boende i stad och småstad använt syntetiska cannabinoider i högre utsträckning än personer boende i storstad och landsbygd (se Tabell 6). Det har inte funnits någon tidigare forskning som berör detta.

En invändning kring högst avslutade utbildning är att en stor andel av respondenterna är ungdomar och unga vuxna och många är därmed för unga för att ha hunnit slutföra en högskoleutbildning.

5.2.5 Könsskillnader

Det fanns en stor skillnad mellan könen gällande användning av syntetiska cannabinoider. Bland de 356 personer som besvarat enkäten hade 22 av kvinnorna och 149 av männen brukat drogen (se Tabell 2). Bland dessa 171 personer var 12,9 procent kvinnor och 87,1 procent män. Denna påvisade könsskillnad stämmer överens med tidigare forskning där män är överrepresenterade inom bruk av syntetiska cannabinoider (Perrone, Helgesen & Fischer, 2013; Winstock & Barrat, 2013; Soussan & Kjellgren, 2016). Detta ligger också i linje med

forskning som visat att fler män än kvinnor är benägna att använda droger, oberoende av sort (Becker & Hu, 2007).

I materialet fanns inga signifikanta skillnader mellan könen beträffande anledningar till användning (se Figur 2) eller laglighetens inverkan (se Figur 4). Beträffande könsskillnader och användning av andra droger än syntetiska cannabinoider fanns inga signifikanta skillnader vid alkohol, tobak, cannabis eller andra narkotiska preparat. Det fanns dock en signifikant skillnad på andra lagliga nättdroger där 22,7 procent av kvinnorna och 49 procent av männen testat detta (se Figur 5). Att män i större utsträckning använder nättdroger har även påvisats i den årliga undersökningen om droganvändning (CAN, 2013).

5.2.6 Intressanta fynd och avslutande diskussion

Utöver svaren på frågeställningarna fanns annat i studien som var av intresse.

Det påvisades en signifikant skillnad mellan personer som testat syntetiska cannabinoider och personer som inte testat syntetiska cannabinoider gällande användning av flera övriga droger. Användare av syntetiska cannabinoider visade sig ha högre benägenhet att använda såväl cannabis, tobak, andra nättdroger och andra narkotiska preparat än icke-användarna. Det fanns ingen skillnad mellan grupperna gällande alkoholanvändning.

Fynden kring bakgrundsinformationerna i kombination med frågorna om användning av andra droger samt vikten av drogens laglighet går emot bilden av att drogerna skulle användas av välintegrerade personer som vill undkomma stämpling. Detta är en bild som finns av nättdrogsanvändare. Snarare är det personer som är sjukskrivna eller arbetslösa vilka använder andra droger som också använder syntetiska cannabinoider.

Vid analys av de öppna frågorna var det mest framträdande temat cannabis. Många respondenter förespråkade cannabis och ofta även legalisering av denna. En hel del av de kommentarer som inkom ansåg att en legalisering av cannabis skulle avhjälpa problemet med syntetiska cannabinoider. Vidare har de öppna frågorna givit en inblick i hur de olika ruseffekterna och biverkningarna hos olika typer av syntetiska cannabinoider kan upplevas.

Avslutningsvis var det som kanske förvånade mest i materialet att 94,7 procent av de som använt drogen gjort det för över 12 månader sedan. Detta kan visa på en positiv utveckling. Kanske att storhetstiden för syntetiska cannabinoider förbi? Denna minskning kan vara en följd av att 24 syntetiska cannabinoider narkotikaklassades i början av 2015. Bland dessa fanns den verksamma ingrediensen i Spice (Uppsala Universitet, 2015). Medias rapportering om drogens risker kan också ha fått en avskräckande effekt (se exempelvis Letmark, 2007). Vidare kan det finnas andra droger som lockar i dagsläget. Trender kommer och går, även inom val av droger.

6. Slutsatser

Studien visade att de främsta drivkrafterna till användning var drogens laglighet, personens nyfikenhet, drogens tillgänglighet, användning för rusets skull samt att det inte visar sig vid urinprov. I studien framkom det att män använder syntetiska cannabinoider i större utsträckning än kvinnor. Det fanns inga andra signifikanta könsskillnader inom gruppen. Dessa fynd ligger i linje med tidigare forskning som gjorts kring syntetiska cannabinoider.

Det visade sig att syntetiska cannabinoid-användare i stor utsträckning använder andra droger. Dessutom var användning av syntetiska cannabinoider inte lika vanlig bland högskoleutbildade som hos de med lägre utbildning. Sjukskrivna och arbetslösa påvisade större benägenhet att använda denna typ av drog än de som arbetar eller studerar. Dessa resultat går emot den bild som finns av personer som använder syntetiska cannabinoider; att användningen av lagliga preparat används av personer som är välintegrerade i samhället. En föreställning är att lagliga droger används för att undvika stämpling. Tidigare forskning som bekräftar eller förkastar fynden har inte upptäckts. Detta kan vara värt att undersöka djupare inom framtida forskning.

Det behövs mer forskning kring gruppen nätdroger som helhet. Nätdroger är ett vidare begrepp än enbart syntetiska cannabinoider. En följd av Sveriges restriktiva narkotikapolitik blir att drogliberala personer testar de legalt tvetydiga alternativ som kommer ut på marknaden. Eftersom det varje år kommer ut nya nätdroger, när föregångarna förbjuds, behövs det ständig forskning som följer förändringarna på marknaden.

7. Referenser

- Auwärter, V., Dresen, S., Weinmann, W., Müller, M., Pütz, M., & Ferreirós, N. (2009). "Spice" and other herbal blends: harmless incense or cannabinoid designer drugs? *Journal of Mass Spectrometry*, *44*, 832-837. doi:10.1002/jms.1558
- Becker, J., & Hu, M. (2007). Sex Differences in Drug Abuse. *Frontiers in Neuroendocrinology*, *29*(1), 36-47. doi:10.1016/j.yfrne.2007.07.003
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). (2013). *Ungdomar som använder nätdroger - vilka är de?* (CAN rapport 137) Hämtad från <http://www.can.se/contentassets/fc40ece46c3e4e319d20c9f107b2eadb/ungdomar-som-anvander-natdroger---vilka-ar-de.pdf>
- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). (2014). *Drogutvecklingen i Sverige 2014*. (CAN rapport 144). Hämtad från <http://www.can.se/contentassets/3f30e3b70ebb461c928fdcdd5a0c3606/drogutvecklingen-i-sverige-2014.pdf>
- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). (2015a). *En ständig katt- och rattalek*. Hämtad 16-03-16 från <http://www.can.se/sv/Tidskriften-AoN/Droger-pa-natet/Standig-katt--och-rattalek/>
- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). (2015b). *Skolelevers drogvapor 2015*. (CAN rapport 154). Hämtad från http://www.can.se/contentassets/3b1d1dd4f8de4e37b0302d7000ba4451/skolelevers-drogvapor-2015_webb.pdf
- Daneback, K., & Månsson, S-A. (2008). Internetforskning. Meeuwisse, A., Swärd, H., Eliasson-Lappalainen, R. & Jacobsson, K. (Red.), *Forskningsmetodik för socialvetare*. (s. 154-169) Stockholm: Natur & kultur.
- Davis, J. C. (2015). The business of getting high: head shops, countercultural capitalism, and the marijuana legalization movement. *The Sixties: A Journal of History, Politics and Culture*, *8*(1), 27-49. doi:10.1080/17541328.2015.1058480
- Egan, K. L., Suerken, C. K., Reboussin, B. A., Spangler, J., Wagoner, K. G., Sutfin, E. L., Debinski, B., & Wolfson, B. (2015). K2 and Spice use among a cohort of college students in southeast region of the USA, *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, *41*(4), 317-322. doi: 10.3109/00952990.2015.1043438

- Ejlertsson, G. (2012). *Statistik för hälsovetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Europeiska centrumet för kontroll och narkotika och narkotikamissbruk (EMCDDA). (2012). *Europeisk narkotikarapport*. Hämtad från http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/973/TDAC12001SVC_.pdf
- Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (EMCDDA). (2015). *Europeisk narkotikarapport*. Hämtad från http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_239505_SV_TDAT15001SVN.pdf
- Fattore, L., & Fratta, W. (2011). Beyond THC: The New Generation of Cannabinoid Designer Drugs. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, 21(5). doi:10.3389/fnbeh.2011.00060
- Flashback Forum. (u.å). *Rökmixar och cannabinoider*. Hämtad 16-03-30 från <https://www.flashback.org/f360>
- Folkhälsomyndigheten. (2015). *Elva nya ämnen narkotikaklassas*. Hämtad 16-05-23 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2015/januari/elva-nya-amnen-narkotikaklassas/>
- Giddens, A. & Sutton, P.W. (2014). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Griffiths, P., Sedefov, R., Gallegos, A. & Lopez, D. (2010). How globalization and market innovation challenge how we think about and respond to drug use: ‘Spice’ a case study. *Addiction*, 105(6), 951-953. doi: 10.1111/j.1360-0443.2009.02874.x
- Gunderson, E. W., Haughey, H. M., Ait-Daoud, N., Joshi, A, S., & Hart, C, L. (2012). “Spice” and “K2” Herbal Highs: A Case Series and Systematic Review of the Clinical Effects and Biopsychosocial Implications of Synthetic Cannabinoid Use in Humans. *The American Journal on Addictions*, 26, 320-326. doi: 10.1111/j.1521-0391.2012.00240.x
- Harris, C. & Brown, A. (2013). Synthetic cannabinoid intoxication: a case series and review. *The Journal of Emergency Medicine*, 44(2), 360–366. doi:10.1016/j.jemermed.2012.07.061
- International Business Machines Corporation. (2016). *Downloading IBM SPSS Statistics 21*. Hämtad 16-05-25 från <http://www-01.ibm.com/support/docview.wss?uid=swg24032236>
- Jensen, T. & Tollefsen, A. (2012). *Globalisering*. Malmö: Liber.
- Jönköping University. (2016). *Studentarbeten*. Hämtad 16-09-05 från <http://ju.se/om-oss/halshogskolan/forskning/halshogskolans-forskningsetiska-kommitte/studentarbeten.html>

Karolinska institutet (KI). (2015). *Spice - hundra gånger mer potent än cannabis*. Hämtad 16-03-16 från <http://ki.se/forskning/Spice-hundra-ganger-mer-potent-an-cannabis>

Karolinska universitetslaboratoriet (KUL). (2014). *STRIDA – Samverkansprojekt avseende Toxicitetsutredning och Riskbedömning av InternetDroger baserat på laboratorieAnalyser*. Hämtad 16-05-26 från <http://www.karolinska.se/globalassets/global/kul/farmakologi/pdf-till-vanliga-fragor/strida-info-till-hemsidan.pdf>

Kjellgren, A., Henningson, H., & Soussan, C. (2013). Fascination and Social Togetherness—Discussions about Spice Smoking on a Swedish Internet Forum. *Substance Abuse: Research and Treatment*, 7, 191–198. doi:10.4137/SART.S13323

Letmark, P. (den 6 september 2007). *DN Nyheter*. Hämtat från Dagens Nyheter 16-03-29 <http://www.dn.se/nyheter/sverige/nya-partydroger-bland-unga-gackar-polisen/>

Markham, A., & Buchanan, E. (2012). *Ethical Decision-Making and Internet Research*. Hämtad 16-04-13 från <http://aoir.org/reports/ethics2.pdf>

Payne, M. (2015). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur & kultur.

Perrone, D., Helgesen, R. D., & Fischer, R. G. (2013). United States drug prohibition and legal highs: How drug testing may lead cannabis users to Spice. *Drugs: education, prevention and policy*, 20(3), 216-224. doi:10.3109/09687637.2012.749392

Polisen. (2014). *Fördubbling av nätdrogen Spice på ett år*. Hämtad 16-03-17 från <https://polisen.se/Arkiv/Nyhetsarkiv/Stockholm/2012/Fordubbling-av-nadrogen-Spice-pa-ett-ar/>

Regeringskansliet. (2015a). *Beslut om att klassa 42 substanser narkotika eller hälsofarlig vara*. Hämtad 16-05-30 från <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2014/12/beslut-om-att-klassa-42-substanser-narkotika-eller-halsofarlig-vara/>

Regeringskansliet. (2015b). *Psykoaktiva substanser ska utredas*. Hämtad 16-03-17 från <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2015/10/psykoaktiva-substanser-ska-utredas/>

SFS (1998:204). *Personuppgiftslag*. Stockholm: Justitiedepartementet. Hämtad från <https://lagen.nu/1998:204>

SFS (2003:460). *Lag om etikprövning av forskning som avser människor*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. Hämtad från <https://lagen.nu/2003:460>

SFS (2011:111). *Lag om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser*. Stockholm: Justitiedepartementet. Hämtad från <https://lagen.nu/2011:111>

Socialstyrelsen. (2016). *Många orsaker bakom narkotikadöd*. Hämtad 16-03-17 från <http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2016/mangaorsakerbakomnarkotikadod>

Soussan, C., & Kjellgren, A. (2016). The users of Novel Psychoactive Substances: Online survey about their characteristics, attitudes and motivations. *International Journal of Drug Policy*. doi:10.1016/j.drugpo.2016.03.007

Spaderna, M., Addy, P. H., & D'Souza, D. C. (2013). Spicing thing up: Synthetic cannabinoids. *Psychopharmacology (Berl)*, 228(4), 525-540. doi:10.1007/s00213-013-3188-4.

Stogner, J. M., & Miller, B. L. (2014). A Spicy kind of high: a profile of synthetic cannabinoid users. *Journal of Substance Use*, 19(1-2), 199-205. doi:10.3109/14659891.2013.770571

Trost, J. (2012). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.

Uppsala Universitet. (2015). *Nya grepp för narkotikaklassning snart här?*. Hämtad 16-05-26 från <http://www.ufold.uu.se/Nyhet/?tarContentId=399228>

Vandrey, R., Dunn, K. E., Fry, J. A., & Girling, E. R. (2011). A survey study to characterize use of Spice products (synthetic cannabinoids). *Drug Alcohol Depend*, 1(1-3), 238-241. doi: 10.1016/j.drugalcdep.2011.07.011.

Vetenskapsrådet. (2011). *Vad är god forskningssed? Synpunkter, riktlinjer och exempel*. (Elektronisk) Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad 2016-05-24 från <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed/>

Wiley, J. L., Marusich, J. A., Huffman, J. W., Balster, R. L., & Thomas, B. F. (2011). Hijacking of Basic Research: The Case of Synthetic Cannabinoids. *Methods Rep RTI Press*. doi:10.3768/rtipress.2011.op.0007.1111

Winstock, A. R., & Barratt, M. J. (2013). Synthetic cannabis: A comparison of patterns of use and effect profile with natural cannabis in a large global sample. *Drug and Alcohol Dependence*, 131(1-2), 106-111. doi:10.1016/j.drugalcdep.2012.12.011

5/30/2016

Syntetiska cannabinoider

Syntetiska cannabinoider

Vi är två studenter som studerar vid högskolan i Jönköping. Vi genomför denna enkät för att samla in material till vår c-uppsats. Vår uppsats kommer att behandla syntetiska cannabinoider. Vi kommer i denna undersökning att kalla alla syntetiska cannabinoider, oavsett styrka, generation eller andra variationer för "Spice". Spice var från början ett varumärke med substanser som idag är narkotikaklassade. Eftersom Spice var en av de första varianterna av dessa typer av droger har det blivit det namn som ofta används för dessa typer av substanser.

Syftet med enkäten är att få en fördjupad förståelse kring användningen av Spice. Samtidigt vill vi ta reda på om det finns något samband mellan Spice och andra droger. Vi vill även undersöka i vilken utsträckning det spelar in att drogen är laglig.

Enkäten tar ca. 5 minuter att genomföra och innehåller 20 frågor. Enkäten är frivillig, anonym och datan kommer endast att användas av oss och endast i vår c-uppsats. Du måste vara över 15 år för att delta i undersökningen. Genom att besvara enkäten samtycker Du till att vi får använda datan i vårt arbete. Då området är relativt nytt för undersökning och forskning vore vi väldigt glada om så många som möjligt besvarade vår enkät. Tack för att ni vill hjälpa oss att skriva en grym c-uppsats!

Vanligen,

Sara Ulwar

Daniel Samuelsson

xxxx@student.ju.se

xxxx@student.ju.se

*Obligatorisk

1. 1. Juridiskt kön? *

Markera endast en oval.

- Kvinna
 Man

2. 2. Hur gammal är du? *

_____

3. 3. Vilken är din högst avslutade utbildning? *

Markera endast en oval.

- Grundskola
 Gymnasium
 Högskola/universitet
 Har ingen avslutad utbildning

4. Vilken är din nuvarande huvudsakliga sysselsättning? **Markera endast en oval.*

- Arbete
- Arbetsökande
- Sjukskriven
- Studerande
- Pensionär
- Övrigt: .....

5. Var bor du ? **Markera endast en oval.*

- Storstad (över 100.000 invånare)
- Stad (20.000- 100.000 invånare)
- Småstad (4000- 20.000 invånare)
- Landsbygd (upptill 4000 invånare)

6. Har du hört talas om Spice (förutom i denna enkät)? **Markera endast en oval.*

- Ja
- Nej (gå till fråga 16)

7. Var hörde du först talas om Spice?*Markera endast en oval.*

- Genom en vän
- I tryckta tidningar/böcker/annan skrift
- Via radio eller TV
- Via sociala medier/Internet
- Övrigt: .....

8. Har du testat/rökt Spice?*Markera endast en oval.*

- Ja
- Nej (gå till fråga 16)

9. Vid vilken ålder rökte du Spice första gången?

.....

10. Vilket är det vanligaste sättet du införskaffar Spice?*Markera endast en oval.*

- Får av vänner/bekanta
- Köper av vänner/bekanta
- Köper på internet
- Köper av langare
- Inköpt i fysisk butik
- Övrigt: .....

11. När var senaste gången du rökte Spice?*Markera endast en oval.*

- Senaste veckan
- Senaste månaden
- Senaste 3 månaderna
- Senaste 12 månaderna
- Över 12 månader sedan

12. Varför röker/rökte du Spice? (du kan välja flera alternativ)*Markera alla som gäller.*

- Avslappnande
- Beroende
- Prissvårt
- För rusets skull
- Gruppsyck
- I brist på andra droger
- Lagligt
- Tillgängligt
- Nyfikenhet
- Påverkad av annan/andra droger (även alkohol)
- Självmedicinering
- Visar sig ej vid urinprov
- Ökar aptiten
- Övrigt: .....

13. 13. Vilka biverkningar har du upplevt av Spice? (flera alternativ kan väljas)*Markera alla som gäller.*

- Abstinensbesvär
- Försämrat minne
- Hallucinationer/vanföreställningar
- Hjärtklappning
- Huvudvärk
- Illamående
- Kognitiva nedsättningar
- Overklighetskänslor
- Påverkan på känslolivet
- Skador på inre organ
- Sociala konsekvenser ex. isolering, problem med släkt/vänner
- Uttorkning
- Ängest/panikångest
- Överdoser/förgiftning
- Har inte upplevt några biverkningar
- Övrigt: .....

14. 14. Lagligheten spelar roll när jag väljer att använda Spice*Markera endast en oval.*

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tveksam
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

15. 15. I vilket/vilka sammanhang röker du Spice? (du kan välja flera alternativ)*Markera alla som gäller.*

- Ensam
- Med en vän eller bekant
- Med två eller flera vänner eller bekanta
- I festsammanhang

16. 16. Har du prövat/ använt någon eller några andra droger än Spice? (du kan välja flera alternativ) **Markera alla som gäller.*

- Alkohol
- Andra lagliga nättdroger
- Cannabis
- Tobak
- Andra narkotiska preparat
- Jag har aldrig prövat/ använt andra droger

17. 17. Om du prövat/ använt både Spice och Cannabis, vilket föredrar du? **Markera endast en oval.*

- Cannabis (besvara ej fråga 18)
- Spice (besvara ej fråga 19)
- Har inte testat både Spice och Cannabis (gå till fråga 20)

18. 18. Varför föredrar du Spice före Cannabis?

---

19. 19. Varför föredrar du Cannabis före Spice?

---

20. 20. Övriga kommentarer
